

ZrNO

ZRELOSŤ · NÁDEJ · ORIENTÁCIA

Časopis chce reagovať na aktuálne otázky mladých slovenských katolíkov.

Poskytuje priestor na diskusiu a vyjadrenie osobných názorov. Preto jednotlivé príspevky nie vždy vyjadrujú mienku redakcie.

Vychádza štvrtročne

Adresa redakcie:

Svoje príspevky, ohlasy, návrhy, kritické postrehy, ilustrácie alebo fotografie, podpísané krstným menom /pseudonymom/ s uvedením veku, prípadne okresu, vložte do obálky a odovzdajte ju tomu, od koho ste dostali tento časopis. Na obálku napíšte "ZrNO".

Redakcia si vyhradzuje právo na štylistickú úpravu a skrátenie príspevkov.

2/89

●BSAH●BSAH●BSAH●BSAH●BSAH

Na úvod /naše plány.../	3
"V tomto znamení zvíťazíš" /z histórie/	4
Pár slov o... /R. Guardini o význame samoty/	9
Slovenský kardinál /z návštevy kardinála J. Tomku/	10
Zo stretnutia ?/ /teológ medzi nami/	14
Sex, ale kedy? /k problému sexuality mladých/	18
"Suflíková" viera... /pre mladých katechétoV/	21
Píte - ako ďalej /naša anketa/	24
Chystáme sa na výlety /rady pre začiatočníkov/	30
Sekta alebo reklama? /o aktuálnom probléme doby/	32
Kráľ /z nového košického spevníka/	36

NA ÚVOD

Sme radi, že vám môžeme ponúknuť druhé číslo tohto časopisu.

Teší nás, že sa myšlienka ujíma a že sa viacerí podujali pomocou časopisu hľadať svoju tvár.

Uvedomujeme si, že každé takéto dielo prináša so sebou i riziko. Nikto totiž nevie, ako sa budú veci vyvíjať, čo bude ďalej. Bude nám dych stačiť?

Ako zareaguje čitateľská verejnosť? Budeme cítiť, že časopis je náš, že hovorí o tom, čo nás zaujíma, trápí, o čom rozmýšľame? Dokáže byť aktuálny?

Práve tu však začína to vzrušujúce dobrodružstvo, ktoré srovnáva každé nové dielo.

Časopis má snahu združovať nadšencov, ktorí sa pokúsia vytvoriť priestor pre zachytenie, prípadne formovanie názorov a životných postojov dnešných mladých slovenských katolíkov.

To je úloha, ktorá si vyžaduje veľa spolupracovníkov. Už aj preto, aby sa časopis nezúžil na tlačenie stanovísk len jednej skupiny ľudí. Preto chce byť otvorený pre všet-

kých, ktorí cítia zodpovednosť za to, kam sa uberáme a akí sme.

Časopis ponúka mladým možnosť učiť sa písať, učiť sa zrozumiteľne formulovať svoje myšlienky, učiť sa hľadať v dialógu to spoločné, čo nám pomáha ísť dopredu.

Neielen to. Po celom Slovensku žijú okolo nás mnohí vzácní ľudia, ktorí by mohli a chcú obohacovať nás mladých svojimi skúsenosťami, ale často nemajú k tomu veľa možností.

Mohli by nám objasniť mnohé z našej histórie, alebo vysvetliť dnešné problémy, s ktorými zápasíme, naznačiť smer.

Mnohí z nich dobre poznajú súčasného mladého človeka, a preto nejeden mladý čitateľ by mohol u nich nájsť odpoveď aj na svoje otázky.

S vašou pomocou sa pokúsime nenechať tento cenný duchovný kapitál národa nevyužitý.

Každý, koho vec tohto časopisu chytila za srdce, je pozvaný stať sa jeho spolupracovníkom a prispievateľom.

Redakcia

„V TOMTO ZNAMENÍ ZVÍŤA ZÍŠ.“

Národ, ľud, je zrkadlom doby, prítomnej i budúcej. Génus národa vie v jednej chvíli vysloviť slovo alebo znak, ktorý sa neskôr ukáže ako prorocký.

Takýmto znakom, ktorý veriaci katolíci na Slovensku postavili v osudových rokoch 1947-48 pred zrak celého národa, bol kríž. Celý rok 1947 a zčasti i 1948 sa niesol na Slovensku v znamení kríža. Veriaci katolíci vtedy nahlas povedali: Kríž, ktorý na nás prichádza, chceme niest.

NA PŮŤ S KRÍŽOM

Začalo to 11. mája 1947 v Bratislave. Katolícki vysokoškooláci si povedali:

- Pôjdeme do Marianky na pŮť.

Lebo, veď každý rok sa tam chodievalo.

- A čo keby sme tak vzali so sebou nejaký veľký kríž?

A začala sa pŮť s krížom. Začala ako lavína. Niekde ďaleko-vysoko sa pohne hrst' snehu, dá sa na cestu a rastie, až hýbe vrchy a zaplňa doliny.

Tak to bolo aj s bratislavskou pŮťou. Myšlienka sa pohla, rástla, až strhla so sebou ohromujúce masy a celú Bratislavu.

11. mája zavčasu ráno dostávala Bratislava mimoriadne slávnostný, posvätný výraz. Kto vyšiel na ulicu, zbadal zo všetkých strán náhliť sa ľudí, najmä mládež, s malými kufrikmi, aktovkami a balíkmi smerom k jezuitskému kostolu.

PŮť sa začala svätou omšou u jezuitov ráno o 5.15 hod. Medzitým sa na Františkánskom a Masarykovom námestí už zoskupovali skupiny stredoškoolákov, akademikov /vysokoškoolákov/ a mužov, v iných častiach zase stredoškooláčky, akademičky a ostatné dievčatá a ženy.

Námestie stíchlo, keď sa v portáli jezuitského kostola zjavil dekan Katolíckej bohosloveckej fakulty, prof. Dr. Jozef Búda, ako nesie na pleci veľký kríž.

V nesení kríža, čo bolo ústredným motívom celej pŮte, sa postupne vystriedali zástupcovia všetkých povolání. Jedným z ďalších, ktorí niesli kríž, bol patriarchálny redaktor Katolíckych novín Jur Koza Matejov.

PŮť sa pohla od jezuitského kostola pri Radnici cez terajšie námestie SNP, ulicami Obrancov mieru, Pražskou a Brnianskou na Patrónku a odtiaľ cez Zeleznú studničku do Marianky. Pri bývalom Prezidentskom paláci s pokľaknutím a krátkou zastávkou bola výmena.

Takto sa to striedalo až do Marianky. V zástupe bolo vyše päť tisíc ľudí.

V Marianke privítal pŮtnikov superior kláštora otec Havlovič. Nasledovala sv. omša s kázňou. Celebroval i kázal Dr. Búda. Vo svojej kázni vytyčil ako ústrednú myšlienku celej pŮte - ale i celého nášho katolíckeho života - myšlienku zmiernenia, odprosenia za urážky, ktoré sa Pánu Bohu od nás dostávajú. Kázeň vyznela ako výzva prinášať obeť zmiernenia aj za Kristových nepriateľov. Po kázni až do konca sv. omše podávalo niekoľko kňazov sv. prijímanie. Na omši bolo prítomných asi 20 tisíc ľudí. Dno pŮtnického údolia i obe strany navysoko boli zaplnené účastníkmi pŮte.

Krátko po pol tretej popoludní sa pŮtnici pripojili ku katolíkom takmer celého sveta, keď zaslali Sv. Otcovi do Ríma prosbu, vyhlásiť už od dávna zakorenenu vieru katolíckeho ľudu v nanebovzatie Panny Márie

za článok viery. Súčasne poslali Sv. Otcovi pozdravný telegram.

Hneď po litániách sa bratislavskí pútníci zoradili do sprievodu a vydali sa na spiatočnú cestu. Púť po duchovnej stránke vyvrcholila v Marianke, no jej završenie v Bratislave bolo vskutku triumfálne. Mnoho tisíc bratislavských katolíkov prišlo pútnikom oproti na Kalváriu a na Hlbokú cestu.

Ako prichádzali jednotlivé zložky púte, zaraďovali sa do nej kňazi, rehoľníci a rehoľníčky, mužovia, ženy, mládeňci a dievčatá. Do sprievodu sa zaradila aj hudba bratislavských saleziánskych oratoriánov.

A tak, keď čelo púte, ktorú teraz viedla časť bratislavského kňazstva, zišlo z Hlbokej cesty do bratislavských ulíc, rozľahol sa ulicami a námestiami mohutný spev mariánskych piesní. Tisíce bratislavčanov, ktorí pozerali na sprievod z chodníkov a obľokov, bolo zachytených nadšením pútnikov. A to bol iba začiatok sprievodu. Nezabudnuteľným zážitkom bol pohľad na tisíce mládenčov a mužov, pochodujúcich v hustých radoch po šesť až osem vedľa seba.

Potom prišlo vyvrcholenie. Kríž na pleciah vysokoškolákov a ich duchovných vodcov. Nadšenie a dojatie je také silné, že mnohí ľudia plačú, niektorí idú ku krížu a bozkávajú ho. A táto rieka ľudí sa neprestajne zväčšuje a zľieva sa pred jezuitským kostolom na Františkánskom a Masarykovom námestí. Do jezuitského kostola vchádza len kňazstvo, rehole a zástupcovia akdemikov a jednotlivých stavov. Tu sa spieva slávnostné Te Deum a Tantum ergo. Dr. Búda dáva požehnanie so sviatosťou Oltárnou najprv v kostole, potom vychádza v sprievode vysokoškolákov pred kostol a so schodišťa žehná všetkých účastníkov. Na 30 tisíc ľudí kľaká na zem, skláňa sa a prijíma požehnanie svojho Kráľa. Keď sa sprievod s Eucharistiou vracia znovu do kostola, ako z jedného hrdla vyšľahne Pápežská hymna a pieseň Bože čos ráčil. Potom sa toto desaťtisícové more pokojne a s radostným srdcom rozchádza do svojich domovov.

Dávno Bratislava nezažila takú veľkú náboženskú manifestáciu, akou sa stala táto krížová púť.

Jur Koza Matejov potom v Katolíckych novinách v článku "Pozdravujeme Bratislavu" napísal: "Ťažko bolo nevidieť v tejto púti symbol, obraz doby. Pevná a svätá vôľa slovenského

Tudu a katolicizmu: niešť svoj kríž s heroickou odhodlanosťou po celej krížovej ceste, ktorou nás povedie Boh teraz i v budúcnosti."

Boli to prorocké slová.

Z MARIANKY NA CELÉ SLOVENSKO

Krížové púte sa odrazu rozšírili po celom Slovensku.

Na turističnú sobotu sa vydalo z Cerenian a Oslian na púť do Sv. Beňadika asi 150 ľudí. Boli medzi nimi vo väčšine muži a mládeňci a títo na spôsob bratislavskej púte vzali veľký kríž a striedavo ho niesli na ramenách. Takto vykonali vyše 100 kilometrovú cestu. Na turističnú nedeľu sa zúčastnili veľkej procesie i so svojím krížom.

V nedeľu 15. júna 1947 boli na Slovensku tradičné slávnosti Božského Srdca Ježišovho. V Ružomberku už 14. júna bola tradičná krížová cesta na Kalváriu. V procesii niesli trojmetrový kríž striedavo predstavitelia všetkých povolaní.

V Topoľčanoch sa na oslavách Božského Srdca zúčastnilo vyše 20 tisíc ľudí. Z Oslian, Ludaníc a Chrabrian prišli púte s veľkými krížmi, nesenými na pleciah.

V Komjaticiach sa na týchto oslavách okrem miestnych občanov zúčastnili aj veriaci z Černíka, Síleša a Izdegu. Mládež z Izdegu priniesla kríž, ktorý striedavo niesli predstavitelia jednotlivých povolaní.

V Trenčíne pri oslavách Božského Srdca žiaril nad mestom 8 m vysoký kríž.

V utorok 1. júla v podvečerných hodinách sa svedkom dojmavých chvíľ stala Levoča. Z troch svetových strán sa pred bránami mesta stretli tri mohutné prúdy pútnikov, ktoré zďaleka priniesli veľké, ťažké, dobu tak výstižne charakterizujúce kríže.

Od Spišského Stvrtku prišiel v osemstupoch zástup ľudí, ktorý kráčal skoro celú hodinu.

Pútníci z Košíc a Prešova priniesli takisto so sebou kríž. Tento kríž doslova zmobilizoval a vyburcoval za Kristom celé východné Slovensko. Niesli ho totiž postupne všetky dediny, ktorými prechádzal.

Prišiel Spiš, popradská dolina spojená s dolinami Hornádu. Priniesli dva kríže nesené robotníkmi.

V našom vernom katolíckom Sariši, v kraji veľkých kňazov buditeľov, kríž skutočne triumfoval. Do Levoče ho vniesli na svojich ramenách spišskí kanonici. Za nimi sa pripojili veľké zástupy verných horalov od poľských hraníc zo Spišskej Magury, nesúc na svojich tvrdých ramenách kríž z tatranskej jedle.

V neskorých večerných hodinách vyniesli zástupy prinesené kríže príkrú cestou levočskej Kalvárie na osvetlenú Mariánsku horu a tu potom zotrvali celú noc v modlitbách a speve mariánskych piesní.

Na tejto púti sa zúčastnilo viac ako 130 tisíc pútnikov. Katolícke noviny o nej písali ako o najväčšej púti v dejinách Levoče.

V nedeľu 20. júla bola v Topoľčiankach tradičná púť k Panne Márii Skapuliarskej. Zúčastnilo sa jej asi 30 tisíc ľudí. Z Veľčíc prišli pútnici do Topoľčianok s krížom.

V ten istý deň bol Skapuliarsky odpust aj v Gaboltove. Pútnici takisto prichádzali s krížmi.

Vo východoslovenskom Stropkove slávili sviatok Skapuliarskej Panny Márie až 26. júla. Procesia z Breznice prišla s veľkým krížom. Niesli ho zástupcovia pospolitého ľudu i inteligencie.

V Nitre bola 14. a 15. augusta tradičná púť na sviatok Nanebovzatia Panny Márie. Tento rok sa jej zúčastnilo asi 40 tisíc ľudí. Z Komjatíc putovali pútnici do Nitry pešo tam i naspäť s veľkým krížom. V sprievode bolo vyše tisíc ľudí. Kríž niesli zástupcovia všetkých stavov. Z Mochenku prišlo v tento deň do Nitry pešo vyše dvetisíc ľudí. Putovali tiež s krížom. Z Ivanky pri Nitre putovalo na túto púť asi 120 ľudí na čele s veľkým krížom, na ktorom bola trňová koruna.

Podobne tomu bolo na tento sviatok v Bobrove na Orave a 16. a 17. augusta v Marianke.

6. až 8. septembra bola v Marianke tradičná púť na sviatok narodenia Panny Márie: Na jej vyvrcholení sa zúčastnilo 80 tisíc ľudí. Trnavský administrátor Mons. Lazík udelil vtedy prítomným pútnikom požehnanie od Sv. Otca. Prichádzajúce púte niesli veľké kríže.

Na sviatok Povýšenia sv. Kríža

14. septembra boli na viacerých miestach mohutné púte. V Banskej Stiavnici sa tradičnej púte zúčastnilo asi 25 tisíc ľudí. Celá púť bola tak

isto v znamení nesenia krížov. V tento istý deň bola púť aj v Modrom Kameni. Zúčastnilo sa jej do päť tisíc ľudí z južného Slovenska. Takisto s krížmi.

14. septembra putovalo do Saštína asi tritisíc robotníkov. Vyšli z Trnavy - Kopánky pešo na stanicu, odiaľ osobitným vlakom do Saštína. Niesli krížom ktorý vážil 60 kg.

Tak tomu bolo tiež 8. septembra na púti v Hájskej kaplnke pri Veľkých Kostolanoch. Zúčastnilo sa jej vyše 3 tisíc ľudí. Kríž na púti dlhej 5 km niesli mužovia všetkých stavov.

7. septembra bola krížová púť z Dolnej Súče do Dubnice nad Váhom.

14. septembra zase pri krížovej púti mužov zo Ziliny a okolia do Višňového nieslo asi tisíc mužov a mládencov kríž, ktorý vážil 60 kg.

V poslednú októbrovú nedeľu býva vo Sv. Beňadiku púť mužov z bližšieho i ďalšieho okolia. Pútnici začali prichádzať už v sobotu 25. októbra. Tri púte prišli s veľkými krížmi. Najväčšia bola z Topoľčian a okolia.

17. mája 1948 bola druhá krížová púť z Bratislavy do Marianky. V Marianke sa zišlo asi 10 tisíc ľudí. Púť mala podobný charakter ako prvá. Zakončenie bolo pred jezuitským kostolom v Bratislave, kde bol postavený poľný oltár. Na tomto zakončení bolo prítomných asi 30 tisíc ľudí.

14. a 15. augusta 1948 sa konala obrovská púť v Nitre. Bola zároveň oslavou 25. výročia príchodu Spoločnosti Božieho Slova do Nitry. Zúčastnilo sa jej 50 tisíc ľudí. Prítomný bol pražský arcibiskup Josef Beran, ďalej arcibiskup Kmeťko, biskupi Nécsey, Skrábik a Mons. Lazík. Bolo to posledné stretnutie druhého arcibiskupa na nitrianskom biskupstve po sv. Metodovi - arcibiskupa Kmeťku - so svojimi veriacimi. Zomrel v ten istý rok 22. decembra.

Ešte v septembri sa konali púte s krížmi do Saštína. Potom tento znak v náboženskom živote na Slovensku postupne zanikol.

KRÍŽIKOVÁ AKCIA

Druhý zaujímavý jav, ktorý hodno spomenúť, sa udial v lete roku 1947.

V tomto lete bola zrazu Bratislava zaplavená krížikmi, ktoré ľudia - mladí i starí - začali nosiť pripnuté na hrudi.

Súdne výroky, popravy, doživotné tresty, pracovné tábory pre mnohých kňazov a laikov - to všetko vyvolalo spontánnu a dôstojnú odpoveď vo všetkých zložkách verejného života, pripnutím si malého kovového krížika na hrud.

Tlač sa pokúšala vyvolať mobilizáciu verejnej mienky proti krížikárom. V domnienke, že hniezdo záplavy krížikov sa nachádza vo vtedy ešte pôsobiacom katolíckom vysokoškolskom internáte Svoradov na Palisádach, útok sa obrátil najmä proti nemu. Ešte aj taký človek ako Laco Novomeský vo funkcii povereníka /ministra/ školstva vydal tlačou výzvu: "Dobijeme vám váš Alcazar!"

V madridskej stredovekej pevnosti Alcazar v občianskej vojne práve desať rokov predtým sa na údiv sveta bránila práve španielska katolícka mládež proti obliehajúcej ju presile interbrigadistov.

Odkiaľ sa odrazu v Bratislave a potom po celom Slovensku našlo toľko týchto dnes už historických krížikov?

Pôvod krížikov bol prostý. Boli to krížiky vyrobené pre potreby I. celoštátneho zjazdu katolíkov Československa v Prahe v dňoch 27.-30. júna 1935. Bola to jedna z najväčších udalostí, akú vôbec Praha vo svojich pestrých dejinách zažila. Vtedajší pápež Pius XI. poslal do Prahy ako svojho osobného legáta parížskeho kardinála Jeane Verdiera.

Všetky hlavné podujatia, včítane pontifikálnej sv. omše, sa odohrávali na Václavskom námestí pri Myslbe-kovej soche sv. Václava. Za chrbtom kniežacej postavy svätca sa do výšky 20 m dvíhal vysoký drevený kríž s nápisom "Christus regnat" - Kristus kraluje.

Za dve koruny si každý účastník Zjazdu pripínal kovový krížik, presne pobobný tomu vysokému.

Boli tu desaťtisíce Slovákov ktorí spolu s Čechmi spievali prosbu: "Nedaj zahnúť nám ani budúcim!" Spievalo celé preplnené námestie, na ktoré sa bez pozvánky ani nedalo dostať. Bol predvečer blížiacich sa

ťažkých dejinných skúšok pre český národ.

Z Prahy sa vtedy dostalo na Slovensko množstvo krížikov. Ďalšie boli zo zásob, ktoré z tých čias zostali.

Takto sa zaplavilo Slovensko a predovšetkým bratislavské ulice malými krížikmi.

KRÍŽE NA PRACOVISKÁCH

A nakoniec treba ešte spomenúť tretí výrazný jav, ktorý sa v roku 1947 objavil na Slovensku.

Súbežne s krížovými púťami a nosením krížikov, začali - väčšinou robotníci a robotníčky - kupovať kríže do svojich tovární, dielní, do spoločných jedální, do kancelárií a pod.

Takto v podniku Centrum v Trnave kde pracovalo do 300 robotníkov, vyvesili v každom oddelení kríže.

Robotníci a robotníčky továrne na tabak v Bratislave z vlastného popudu urobili medzi sebou zbierku na zakúpenie 14 krížov do svojich dielní.

V Matejovciach pri Poprade v továrni na smaltové výrobky urobili robotníci medzi sebou zbierku na zakúpenie kríža do haly smaltového oddelenia.

V Katarínskej Hute bola posviacka novej taviacej pece. Na čelnom mieste postavili kríž.

Robotníci továrne na papier v Harmanci si so svojho zárobku zadovážili sedem krížov, dali ich posvätiť a umiestnili v továrni na čelných miestach.

Zamestnanci cukrovaru vo Farkašine si zadovážili kríž do spoločnej jedálne.

Železničiari v Slovenskom Novom Meste a zamestnanci depa v Čiernej

nad Tisou si zadovážili kríž do úradnej miestnosti.

Robotníci Obilnej spoločnosti v Zavare urobili medzi sebou zbierku na zakúpenie kríža. Zavesili ho v hlavnej pracovnej miestnosti. A takto by sa dalo pokračovať.

Táto iniciatíva bežala po celý rok 1947 a 48. Katolícke noviny z tohto obdobia zaznamenali vyše 50 tovární na Slovensku, kde si robotníci zadovážili kríže.

Mohutná účasť na náboženských podujatiach a kríž, to boli znaky oných pamätných rokov 1947 - 48.

Boli to študenti, ktorí v čase, kedy politici ešte kalkulovali, videli vo svojej čistote a vo svojej náboženskosti veci jasne: vyzdvihli pred tvár celého národa znamenie kríža.

*

Presne o 40 rokov neskôr to bude znova obrovská účasť veriacich na púťach a iných náboženských zhromaždeniach a opäť to budú mladí ľudia, ktorí vyzdvihnú jedno znamenie pred oči Cirkvi i celého národa: znamenie horiacej s v i e c e, ako znamenie vzkrieseného Krista, znamenie nádeje

F. Medzihorský

Pozn. redakcie: Titulok článku pripomína udalosť z roku 312. Staré kroniky hovoria, že cisár Konštantín mal pred rozhodujúcou bitkou pri Milvijskom moste videnie kríža s gréckym nápisom "Tuto nika" - "V tomto znamení zvíťazíš". Následne na to porazil Maxencia, hoci tento mal takmer päťnásobnú presilu vojska. V roku 313 potom Cirkev dostala Milánskym ediktom plnú slobodu, čím skončili tri storočia prenasledovania kresťanov v rímskej ríši.

PÁR SLOV O...

Príznačné pre dnešného človeka je vyhýbanie sa samote, tichu. Bojíme sa byť sami so sebou. Obklopujeme sa množstvom vecí, ľudí, hluku.

Spisovateľ Romano Guardini uvažuje vo svojich listoch o samote ako o lieku pre súčasného unáhleného človeka.

SAMOTA je viac ako len to, že naokolo nie sú ľudia. Je plnosťou sama v sebe. Kto prichádza k iným ľuďom, odchádza od seba. Ten, kto je však sám, prichádza k sebe.

Zahĺbení do rozhovorov, riešenia problémov, zaujatí prácou, pohltení starosťami všedného dňa - zabúdame často na seba, niekedy až tak, že sa nespoznávame! Vtedy zvykneme hovoriť niečo, čo vôbec nevychádza z nášho vnútra, robiť to, čo sa nám neskôr zdá úplne cudzie! Až keď "vstúpime" do samoty, znovu nachádzame samých seba. Stretáme sa so sebou, môžeme pravdivo posúdiť naše konanie, oľutovať, čo nebolo dobré a znovu vykorčiť správnym smerom.

Samota neznamená, že človek má byť len navonok sám, ale predovšetkým má byť i vnútorne sám u seba.

Osobnosť sa rodí v samote.

Neznamená to však, že človek má pred ľuďmi utekať, alebo že sa nesmie radovať z ich prítomnosti, to nie. Samota to nie je opustenosť, prípadne ostych pred ľuďmi. K samote patrí spolupatričnosť. Skutočne spolupatričný môže byť len ten, pre koho je samota domovom. Spolupatrič-

nosť znamená, že človek sa na jednej strane dáva druhému a na druhej zasa od neho prijíma, ide tu o živé prúdenie.

To, čo človek môže rozdávať, tá úcta, láska, vŕtulosť, dobré slovo, onen prameň vyviera z hĺbky srdca a otvára sa len a len v samote.

Pravá spolupatričnosť tiež znamená, že pri všetkej blízkosti dávania zostáva istá hranica, aby každý pevne stál v sebe a v úcte k druhému. V opačnom prípade sa spolupatričnosť stráca a vytvára sa stádo.

Sú ľudia, ktorí si svoje šťastie nedokážu nechať len sami pre seba, ale ho musia zaniest i druhým, ľuďmi, ktorí sa musia s každou bolesťou podeliť s druhými. To sa zaiste smie, ba niekedy je to veľmi potrebné. Šťastie sa tak znásobí a bolesť už nie je taká ťažká. Človek sa však musí niekedy i sám vysporiadať s bolesťou i radosťou. Sám v samote.

Vytrvať v samote je často veľmi ťažké. Ak však človek vytrvá a k druhým ľuďom prichádza z takejto samoty, prichádza silný a bohatý, aby štedro rozdával.

Z NÁVŠTEVY JOZEFA TOMKU

SLOVENSKÝ KARDINÁL

Nečakaná a významná návšteva kardinála Jozefa Tomku na Slovensku v dňoch od 14. do 24. marca s opakovaním začiatkom mája, bola bezpochyby pre katolícku Cirkev na Slovensku historickou udalosťou.

Lepšie sme si uvedomili nielen to, že máme v Ríme nášho slovenského kardinála, ale aj to, akou veľkou osobnosťou je. Slovensko dostalo jeho návštevu nový silný impulz.

Zodpovedný za misie

Kardinál Jozef Tomko je dnes svetoznámu osobnosťou pre svoje dôležité funkcie v katolíckej Cirkvi.

Je predovšetkým prefektom /čiže vedúcim/ Kongregácie pre evanjelizáciu národov. To znamená, že je hlavným misionárom celej Cirkvi.

V tejto funkcii má na starosti všetky tie krajiny na svete, kde sa ešte nezakorenila kresťanská viera. Je to najmä celá Afrika, Ázia - tu zvlášť Daleký východ, ďalej Nový Zéland, Oceánia a niektoré kraja v Južnej Amerike a inde.

Ide teda o obrovské územia so stámiliónmi obyvateľov. Pod jeho správu patrí vyše 900 diecéz a 1100 biskupov.

Jeho služba v Cirkvi

Okrem toho kardinál Tomko zastáva aj mnohé iné dôležité funkcie v najvyšších riadiacich orgánoch katolíckej Cirkvi, ktorá má takmer 900 miliónov členov.

Kardinál Tomko je popredným členom Státneho sekretariátu. Ďalej je členom piatich dôležitých kongregácií - akoby ministerstiev Cirkvi, členom troch Rád a piatich komisíí.

Teda spolu 15 popredných funkcií v Cirkvi.

„Žijeme ťažkú.

ale krásnu dobu“

Keď kardinál pricestoval taxikom z Viedne, najprv sa nakrátko zastavil v bratislavskom seminári, kde bohoslovcem v krátkom príhovore okrem iného povedal:

- Milí priatelia, žijeme dobu ťažkú, ale krásnu. Avšak za jednej podmienky: že ju žijeme s Kristom. Nie ako s obrazom, nie ako so sochou, ani nie ako s ukrižovaným - tam z dreva. Ale s Kristom živým, ktorý je medzi nami, ktorý v nás pôsobí. Pôsobí v nás i naša ľudská slabosť, ale cez ňu, napriek nej, popri nej pôsobí sila jeho vzkriesenia.

Adresované mladým

Kto mal možnosť navštíviť kardinála Tomku v rodnom Udavskom v okrese Humenné, bol šokovaný úžasnou jednoduchosťou, ktorá charakterizovala celý jeho pobyt na Slovensku.

V Udavskom u svojej sestry osobne otváral každému, kto zazvonil, či to boli ľudia významní alebo celkom jednočuchí. A pre každého mal čas. Takáto návšteva patrí medzi tie, na ktoré sa nezabúda. Z otca kardinála vyžaruje nádherný pokoj a rozvaha. Je veľmi dobre informovaný o našej situácii na Slovensku.

Pri jednom takomto stretnutí so zástupcami mládeže z rôznych častí Slovenska kládol otec kardinál mladým slovenským katolíkom na srdce najmä dve veci:

1. Dávajte si veľký pozor na dvojtvárnosť, ktorá je v tejto spoločnosti pre vás veľkým ohrozením. Keď je Cirkev viditeľne prenasledovaná, bitá, tam musí každý ukázať, na ktorej strane stojí. Dnes vás nik nebije, ale starí i mladí si zvykajú mať dve tváre, táto dvojtvárnosť nám už dokonca prestáva byť mravným problémom, tak si na ňu zvykáme. To vedie k tomu, že človek stráca charak-

Otec kardinál Jozef Tomko pri rozdávaní sv. prijímania v košickom Dóme sv. Alžbety na Zelený štvrtok 23. marca 1989.

"Eucharistia je výrazom tej lásky "do krajnosti", tej lásky, ktorá priviedla Ježiša Krista až tam, na kríž, kde nás mal všetkých pred očami, každého z nás, takých akí sme... a tam za nás umieral." /z príhovoru/

ter, jeho hlavnou snahou je prispôbiť sa, čo vedie k jeho spríemereniu. Dnes sa žiada opravdivý charakter a pevný postoj, aj za cenu, že nás to bude niečo stáť. Musíme mať odvahu pre vieru niečo zničiť. Predovšetkým nepodľahnite dvojtvárnosti, tá vedie k rozkladu osobnosti.

2. Nezabúdajte na národné povedomie. Musíme budovať aj Slovensko ako celok. Nik sa nemôže uzatvárať do seba alebo si robiť niečo len pre seba. Učme sa urobiť čosi nezištne aj pre národ. Aj keď sa treba dačoho zrieknuť. Národ musí držať spolu. /citované približne podľa zmyslu/.

Pobyt otca kardinála na Slovensku je všeobecne známy, podobne aj jeho podnetné príhovory.

Na východnom Slovensku vyvolal vlnu nadšenia najmä medzi mládežou. Do redakcie sme dostali niekoľko zážitkov, ktoré naznačujú atmosféru tých dní ako aj ich duchovné ovocie:

Zmeškaná hodina

Chcela by som sa podeliť so zážitkom, ktorý som mala na Zelený štvrtok v Košiciach.

Taká príležitosť sa vyskytne len málokrát cez život, tak som ju nechcela prepáť. Vypýtala som sa z troch hodín. Profák ma bez problémov pustil.

Na začiatku mi ešte prúdili hlavou myšlienky, či stihnem prísť na ďalšiu hodinu, z ktorej som uvoľnená nebola.

Ale hneď som na to zabudla, lebo na omši vládla perfektná atmosféra, o ktorú sa postaral otec kardinál Tomko.

Samozrejme som prišla do školy o hodinu neskor a tak som šla za triednou povedať jej, kde som bola. Spomenula som si na jej slová, že jej máme hovoriť vždy pravdu.

Najprv zostala prekvapená, čo jej hovorím, no potom povedala, že je to v poriadku a že mi bude fandit', aby som sa držala ďalej.

Tento deň bol pre mňa veľkým povzbudením, na ktoré nikdy nezabudnem.

Moje prvé svedectvo

Večer sme všetky rozmýšľali, ako to všetko dopadne. Na jednej strane sme sa na otca kardinála Tomka veľmi tešili, ale čo bude v škole!

Vo štvrtok ráno som sa pridala k našim. Bolo tam tak krásne, že som úplne zabudla na školu. Myslím, že pre všetkých, čo tam boli, to bol celoživotný zážitok.

Do školy som prišla takmer lietajúc, no schladila ma poznámka spolužiačky, že som zapísaná v triednej knihe. Mrzelo ma to, lebo všetky spolužiačky sa vypýtali, iba ja nie.

Poobede som sa učila, keď prišiel za mnou Martin, aby sme sa učili spolu. Tak som na všetky nepríjemnosti zabudla. Ale stále viac som si uvedomovala, že sa nemôžem sústrediť a že na učenie nemyslím.

Martin sa ma snažil rozptýliť, no vo mne to vrelo. Stále som myslela na školu, ako to vysvetliť profákom. Cítila som, že to potrebujem niekomu povedať. No na druhej strane som sa trochu bála. Vedela som, že Martin do kostola nechodí. Chcela som mu to však povedať, vedela som, že to raz aj tak urobím. V duchu som si povedala: Nech sa stane Tvoje voľa... a začala som:

- Martin, vieš, ja chodím spievať do jedného zboru.

Do akého?

V tej chvíli som vedela, že hádzem vabank. Rátala som aj s tým, že sa spolu už nikdy učiť nebudeme, že sa mi vysmeje, možno mnou bude pohrdať. Pozbierala som zvyšné sily a pokračovala som:

- My sme dnes boli spievať kardináloví Tomkovi a ja som sa nevypýtala zo školy.

- Počkaj, tomu vôbec nerozumiem.

Tak som mu začala rozprávať o svojej viere, o ľuďoch, s ktorými som, o tom, čo pre mňa viera znamená, aj o tom, že naši o mne nič nevedia. Nevedia, že chodím do kostola a preto im ani nemôžem o dnešnom dni nič povedať.

Chcela som mu toho veľa povedať, ale slová sa zasekávali v hrdle.

Keď som dohovorila, Martin bol ticho a ja som tŕpla, ako to dopadne. Nevieť, čím to bolo, ale keď som to už mala za sebou, poriadne mi odľahlo a mala som krásny pocit, že som aspoň roz v živote tak otvorene hovorila o viere, o Bohu.

Po chvíľke sa Martin ozval. Ruky mal úplne sponené a ja som nevedela, čo sa s ním deje.

- A ty si si myslela, že sa ti vysmejem? Ja mám rád ľudí, ktorí myslia srdcom.

Viac mi nepovedal, ale pre mňa to bolo dosť. Išla som na večeru. V srdci som mala radosť, takú zvláštnu.

Ešte chvíľu sme sa učili, ale ja som cítila, že Martin stále nad niečím rozmýšľa. Večer sme sa rozišli celkom normálne. Keď som prišla na izbu, až vtedy som si uvedomila, že sme boli spolu štyri hodiny.

Na druhý deň sme mali spolu hodinu. Keď som prišla, Martin tam už bol. Ako obyčajne sme sa na seba usmiali, no ja asi do smrti nezabudnem na ten jeho úsmev.

Keď profák odišiel a boli sme sami, Martin mi povedal:

- Ja som celý večer od šťastia plakal. Dala si mi toľko, že o tom ani netušíš. Ja som našiel kamošku, ale nielen to, našiel som človeka, ktorý myslí srdcom a myslím, že som našiel to, čo som hľadal.

Neviem ako by som toto rozprávanie ukončila, snáď k tomu netreba ani slov. Ešte nikdy som nikomu tak otvorene o svojej viere nerozprávala, ale viem, že nie slová, lež skutky pomôžu Martinovi v tom živote, ktorý si vybral.

Takže takáto spomienka mi ostala z toho pamätného Zeleného štvrtku.

-XM-

■ dokončenie na str. 35

ZO STRETNUTIA (2)

V nasledujúcom článku prinášame druhú časť skráteného záznamu zo stretnutia známeho českého teológa so stredoškólakmi na strednom Slovensku, pr ktorom zaujal postoj k niektorým aktuálnym otázkam.

Podujali sme sa obnoviť naše rozhodnutie pre Krista a chceme ho prehĺbiť Božím slovom. Preto druhú úvahu začneme znova Starým zákonom.

NEBUĎME SMUTNÝMI KREŠŤANMI

Teraz to bude prorok Sofoniáš /3,9n/. Predpovedá národu utrpenie, ale zároveň oznamuje, že Boh ho nechá zahynúť, on sám bude jeho záchrancom.

Všimnime si, čo nám tu Božie slovo hovorí. Boh sa rozhodol, že uprostred sveta ponechá nie nejaký mocný národ, nie veľkých vojvodcov, filozofov, ale ľud chudobný a biedny. Ten vyzdvihne, aby sa ukázala nie ľudská, ale Božia moc.

Toto si dobre uvedomme, aby sme neboli smutnými kresťanmi. Aj my uprostred tohoto sveta nesieme moc Božiu. Sme tu znamením, sme prostriedkom sily Božej.

NAŠOU SILOU JE DÔVERA

Sofoniáš pokračuje: "Plesaj dcéra Siona, jasaj Izrael, teš a raduj sa z celého srdca!"

Takéto radostné má byť kresťanstvo. Táto radosť má byť znakom nášho obnoveného rozhodnutia pre Krista.

Prorok vykresľuje aj Boha akoby jasal nad nami, nad tým chudobným ľudom, ktorého silou je to, že dôveruje svojmu Bohu.

Z toho vyplýva, že našou silou je dôvera, nie nejaká filozofia, ba ani nie teológia - ale dôvera.

PREČO POTREBUJEME TEOLÓGIU

Nachvíľu odbočme. Keď hovorím, že nie teológia, to neznamená, že ju odstraňujem, odmietam.

Kresťan môže existovať aj bez teológie a samozrejme môže byť aj spasený, ale ak má hovoriť o viere a ak má hovoriť dobre, tak k tomu potrebuje teológiu.

Neplatia tu žiadne výhovorky, lebo nepotrebujeme priemerných katolíkov. Ak sa uspokojíme s priemerom rýchlo sklzneme pod priemer a to buďto je zle.

Môj názor je taký, že kto má stredoškolské vzdelanie, musí mať i vo viere stredoškolské vzdelanie. Kto je vysokoškólak, musí mať vysokoškolskú úroveň i v poznaní svojej viery. A k tomu potrebuje teológiu.

„VEDECKÝ“ SVETONÁZOR ?

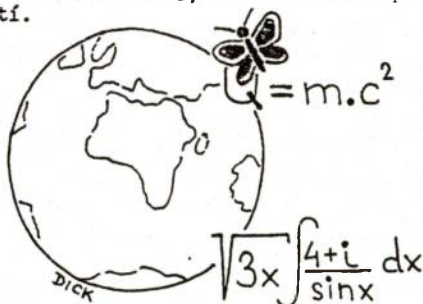
Tu si môžeme otvoriť Nový zákon. Najprv dajme slovo pochybovačovi apoštolovi Tomášovi: "Ak neuvidím... neuverím."

Toto je postoj žiadajúci takú vieru, že by si mohol byť istý zrakom a hmatom.

Zrak a hmat tu vlastne predstavujú prírodné vedy. A práve tu sa ukazuje, že prírodné vedy sú nemohúce tam, kde ide o tie najhlbšie veci.

Preto neprepadajme tomu fetišu, ktorý sa nazýva vedecký svetonázor. Neexistuje VEDA, existujú vedné odbohy. Existuje fyzika, biológia, chémia... Každý vedný odbor má svoj úzky predmet skúmania - iný má fyzika, iný biológia. Čiže každý vedný odbor je poznačený obmedzenosťou.

To si uvedomme, keď nás strašia jediným platným vedeckým svetonázorom. To, čo sa dnes predkladá ako vedecký svetonázor, je zastaralé, sú to názory 19. storočia. To, čo povedal Lenin o hmote, to už dávno neplatí.

"POKOJ VÁM"

Prírodné vedy sú veľmi dôležité pre svoju oblasť výskumu. Ale na tie najdôležitejšie otázky - aký je zmysel života, ako mám žiť, čo robiť - tam mi nevedia dať odpoveď.

Teda zrak a hmat nás chvíľu povedú, ale ďaleko nie. A tu nám ďalší smer ukazuje Kristus, dáva nám riešenie. Čo nám hovorí?

Prichádza doprostred a hovorí: "Pokoj vám!" - Pokoj vám, koľko krát to Ježiš opakuje, asi to bude niečo dôležité. Otvorme sa Kristovmu pokoji.

Keby tu teraz bol nejaký Tomáš - a v každom z nás ten Tomáš tak trochu je a nemusí to byť na škodu - Ježiš by mu povedal: "Ak chceš, vlož sem prst, pozri na moje ruky a nebuď neveriaci, ale veriaci."

Tomášovmu "Pán moj a Boh môj" nepomohol ani prst, ani pohľad na ruku, ani by mu nepomohol vedeský svetový názor a nejaké dôkazy o Božej existencii alebo neexistencii - takých totiž niet - ale viera, láska a oddanie sa Kristovi.

PRIJAŤ SVOJE POSLANIE

Prečítajme si ďalej príbeh o mladíkovi, ktorý sa prišiel Ježiša pýtať, čo má robiť, aby mal večný život /Mt 19,29n/: "Ak chceš byť dokonalý, zanechaj všetko, čo máš a nasleduj ma!"

Tu je namiesto otázka: Keď sa chceme pre Krista skutočne rozhodnúť, čo teda máme opustiť, aby sme ho mohli nasledovať?

Spomínaný mladík mal zanechať majetok, my nič nevlastníme, tak sa nás to netýka. Ale aj tak budeme musieť niečo opustiť. Niektorí musia opustiť svoje pohodlie, lenivosť, prostrednosť, ľahostajnosť, ktorá je najväčšou záťažou. Každý máme niečo, čo musíme opustiť, aby sme ho mohli nasledovať.

Na inom mieste hovorí, že treba vziať kríž a nasledovať ho.

Ten kríž, to neznamená vždy len utrpenie, to znamená tiež poverenie a úlohu, to znamená účasť na Kristovom diele. Čiže rozhodnutie pre Krista znamená tiež mať živú a opravdivú účasť na jeho poslaní.

Tak čo mám opustiť ja? Bohatý ťažko vojde do nebeského kráľovstva. A čo ľahostajný? Priemerný? Lenivý? Ten to má ľahšie? Ja myslím, že nie. Povedal by som, skor ťažšie.

BYŤ NOVÝM ČLOVEKOM

Našu ďalšou témou bude Prvý list Korinťanom /5,6-8/. "Neviete, že trochu kvasu prekvasí celé cesto? Vyčistite starý kvas, aby ste boli novým cestom!"

Kvas má v Písme dvojaký význam. Jednak je to starý zatuchnutý kvas, ktorý treba odstrániť a na druhej strane je to kvas ako dynamický prvok, ktorý uvádza do pohybu celé cesto.

Máme vyčistiť starý kvas, aby sme boli novým cestom tou mierou, akou v nás starý človek zomiera a rodí sa nový. Vyžaduje si to dávať priestor tomu novému a to sa deje procesom sebazáporu, odumieraním tomu starému.

Je to nezrušiteľný zákon prírody i nadprirodzeného života. Zrno, ktoré nepadne do pôdy a tam nezhnije, nevydá žiaden plod. To, ktoré je v zemi zničené, naraz vyrázi a dáva vznik novému životu.

V duchovnom živote nesmieme ustrnúť na jednom bode, to by nebolo pravé kresťanstvo. Nesmieme sa obracať dozadu, treba ísť vpred. Nesmieme len ctiť to staré a podozrievať nové.

Keby Cirkev nepočúvala svojho Pána a neľadala nové, nebola by to Kristova Cirkev a my by sme tu už nesedeli. On chce, aby sme boli novým človekom, novým spoločenstvom. Kresťanstvo, ktoré ustrnie vo vývoji, zomrie.

KREŠTANOVA OTVORENOSŤ

Súvisí to i s ďalšou otázkou. Je dobré, keď kresťanstvo prijíma z modernej filozofie a vied nejaké impulzy. Nehovorím pravdy, tie máme od Boha.

Niektorí sa tomu bránia. Ale sv. Pavol hovorí: Skúšajte všetko a čo je dobré, si ponechajte. Druhý vatikánsky koncil zdôrazňuje to isté: Kresťan má mať zmysel pre všetky hodnoty.

Iba sektári hovoria: "Len toto a nič viac." Ostatných podozrievajú a zavrhnújú. Cirkev vyriešila tento problém v druhom storočí. Vtedy sa stretla so svetom, s helenistickou filozofiou a vznikla otázka: Odmietne ju a uzavrie sa do seba? Alebo vstúpi do dialógu?

Cirkev sa už vtedy jednoznačne rozhodla pre dialóg. Keby toto rozhodnutie nebolo padlo, Kristova Cirkev by sa stala malou židovskou sekťou a čo by z nej dnes bolo?

Druhým extrémom je splašený modernizmus, ktorý však u nás nehrozí až tak ako na Západe.

JASNÝ POSTOJ BEZ KOMPROMISOV

Ďalším textom k našej téme je Druhý list Korintčanom /1,15-22/: Ježiš Kristus nebol aj ÁNO aj NIE, v ňom bolo iba ÁNO.

Co to znamená? Kristus je absolútny klad, v ňom všetko dostáva pravý zmysel, hĺbku a krásu.

Naša reč teda musí byť buď ÁNO alebo NIE. Musíme sa naučiť pomenovávať veci pravým menom. Musíme sa odučiť robiť kompromisy. Každý kompromis kompromituje Cirkev.

Cirkev u nás si dnes získala veľkú vážnosť vďaka obetiam a vďaka vernosti evanjeliu.

V Čechách bola Cirkev dlho považovaná za akési cudzie teleso v tele národa. Katolícka Cirkev v Čechách nebola milovaná, bola vo všeobecnosti prijímaná s istým odporom.

To sa teraz zmenilo. Prečo? Cirkev sa osvedčila za doby nacizmu a teraz sa osvedčuje hlásaním a obetami proti tomu, čo odporuje rozumu a právu. A tento vklad nesmieme stratiť.

Takisto Cirkev na Slovensku si získava veľkú vážnosť. V minulosti to boli najmä evanjelici, teraz je to katolícka Cirkev. A zasa je to vďaka obetiam a modlitbám kňazov a laikov.

Táto obroda, z ktorej ste vyrástli tiež vy, je práve dielom utrpenia biskupov, kňazov a laikov v nedávnej histórii. Ten kriminál nás veľmi spojil.

Táto obeť priniesla Cirkvi veľkú šancu, akú snád v dejinách nemala - na Slovensku i v Čechách.

To si musíme uvedomiť, mať skutočne kladný postoj, nebyť bojzliví a ochotní ku kompromisom. Naša reč musí byť jasná: buď ÁNO alebo NIE.

NÁZOR TEOLÓGA NA CHARIZMATICKÉ HNUTIE

Skrze nás chce Kristus vysloviť svoje ANO do sveta. On nás povolal, on nás označil svojou pečatou a vložil nám do srdca závdavok Ducha Svätého.

A to je ďalšia myšlienka, ktorú sa pokúsime ujasniť, pretože je dnes veľmi aktuálna. Ide o Ducha Svätého.

Máme tu letničiarov, teda hnutie charizmatickej obnovy v Duchu Svätom a vzniklo okolo nich veľa otázok. Prv o Duchu Svätom nebolo ani chýru ani slychu. Teraz zrazu akoby nejstoval ani Boh Otec ani Ježiš Kristus, len Duch Svätý.

A v mene Ducha Svätého sa dejú podivné veci. Tak nebudme zasa nekritickí.

Sú skupiny tohto hnutia, ktorí tvoria tú skutočnú charizmatickú obnovu, ktorú Cirkev potrebovala. Sú skupiny, ktoré sú na rozhraní a sú skupiny, ktoré sú vedľa. Musíme vedieť rozlišovať. Rozlišovanie duchov je tiež dar Ducha Svätého.

Po prvú si musíme nesmierne vážiť Ducha Svätého, teda musíme byť muži a ženy Ducha Svätého.

Po druhé máme byť v Duchu Svätom posilňovaní silou Kristovou. Boli sme pokrstení v mene Otca i Syna i Ducha Svätého, tak sa žehnáme, tak to bolo od začiatku v Cirkvi. Treba však priznať, že bolo obdobie, keď bol akoby len Ježiš Kristus.

Duch Svätý je tajomná tretia Božia skutočnosť. Ktosi dobre povedal: Nasledovať Krista je nebezpečné, ale nasledovať Ducha Svätého je ešte nebezpečnejšie. Množstvo siekt od druhého storočia stroskotalo práve na nesprávnom chápaní Ducha Svätého.

OBNOVA POTREBNÁ ÚCHYLKY ŠKODIA

Na druhej strane sa však na Ducha Svätého zabúda, takže charizmatická obnova a úcta k Duchu Svätému, ktorá nám teraz v Cirkvi vyrástla /predtým u protestantov/, je jednou z najväčších udalostí v duchovnom živote Cirkvi.

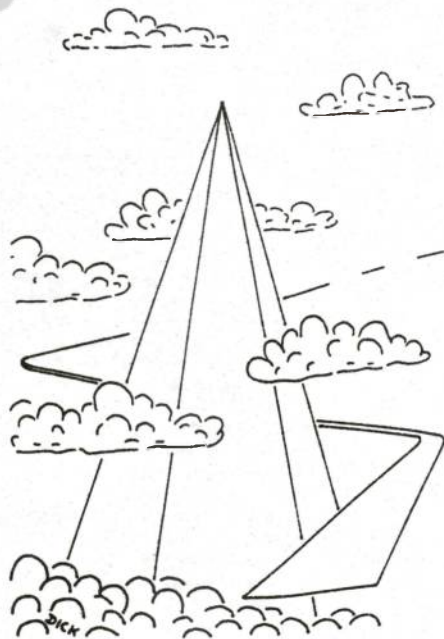
Musíme však k tomu mať správny postoj. Sú nesprávne tie turíčne hnutia, ktoré vylučujú ostatné tajomstvá Cirkvi.

Nesprávne je napr. precenenie modlitby jazykov. Už sv. Pavol upozorňuje na neporiadky, ktoré robili charizmatici v Korinte /1Kor 14/. Boli to hlavne ženy, preto sv. Pavol hovorí: "Žena nech v zhromaždení mlčí!" Takže to sa týkalo žien v Korinte, nie žien všeobecne ako sa nesprávne vysvetľuje. Sám Pavol si ženy veľmi vážil.

Dalej sv. Pavol upozorňuje, že dar jazykov je veľmi subjektívny. Je to vytrženie, ktoré prináša zážitok predovšetkým tomu, kto sa takto modlí. Naopak, kladie dôraz na dar proctva - čo znamená dar zvestovania viery, hlásanie, svedectvo. To dnešní charizmatici zanedbávajú, ako zanedbávajú aj iné dary.

Objavuje sa postoj, akoby len oni mali patent na Ducha Svätého a druhí nie. Preháňa sa tiež krst Ducha Svätého.

Budeme si teda hlboko ctiť Ducha Svätého, jeho pečatou sme navždy označení ako deti Božie.

»Roky mladosti sú časom prípravy, jarou života, dobou kvetu. Keď sa chceš na jeseň dožiť plodov, nesmieš v máji polámať rozkvitnuté konáriky, aby si si z nich uvil venčeky.«

SEX, ale kedy ?

Mnohí z mladých ľudí nosia v sebe otázky, ktoré ich vnútorne trápia viac než všetko ostatné. Dotýkajú sa ich hlbokého vnútra, vzťahov, zvlášť vzťahov k človeku, o ktorého majú záujem. Otázky vzťahu lásky.

V nasledujúcich riadkoch chceme otvorene hovoriť o skutočnostiach, ktoré boli donedávna zahalené zdanlivo úctivou pokrývkou mlčania. Snáď v mene čistoty tela a ducha. Snáď z prílišnej opatrnosti nevzbudit zvedavosť. Uchrániť pred "zkazením".

Na druhej strane sa však stále viac ozýva spochybnenie tohto mlčania. Zijeme v reálnom svete a nemôžeme sa vyhnúť jeho vplyvom. Denne sa musíme vyrovnávať s mnohými nejasnosťami, ktoré nám prináša a chceme sa s nimi vyrovnávať pravdivo. Preto nemožno mlčať.

Filmy, knihy, časopisy chrlia informácie, názory odborníkov, psychológov, pedagógov, sexuológov, lekárov, ako aj postoje mladých ľudí. Pováčšine to, s čím sa stretávame, nás skôr uvedie do zmätku a pochybností, než aby nám ukázalo cestu, ktoru je potrebné kráčať, aby človek našiel v láske, zameranej na manželstvo a potom v manželstve samotnom naplnenie, spokojnosť, šťastie.

Preto sa pokúsime aj týmto spôsobom hľadať pravdu o nás samých vo vzťahu lásky. Pokúsime sa o to v rozhovore, ktorý sa síce takto nikdy neodohral, ale predsa je v mnohom podobný tým skutočným.

■ ■ ■

Predstavme si bežný obraz: tichý podvečer sadá na lavičku pri rieke a oranžový svit objíma obrysy postáv dvoch mladých ľudí, ktorí tu sedia a jemne zvierajú prsty, jeden druhému. Poznali sa v škole a obaja sa blížia ku hranici dospelosti, ako ju určili Tudia.

- Mohli by sme si dnes trochu pohovoriť o našom vzťahu - začína Karol opatrne rozhovor, na ktorý sa chystal celý týždeň. - Bývaš voči mne taká odmietavá... Ty ma asi nemáš rada!

- Ale, Karol, dobre vieš, ako sa vždy teším na stretnutie s tebou! - odpovedá Helena a jemne stisne Karolovi ruku.

- Tak čo potom? Máš snáď strach z telesného vzťahu?

- Nie, strach pred tým nemám, ale si myslím, že je lepšie, keď človek vstúpi do tejto intímnej oblasti až v manželstve.

- To snáď nie! Ziješ ešte v stre-doveku?

- Prosím ťa, Karol, nebuď hrubý! Mám pre tento postoj jasné dôvody.

- Prepáč. To som nečakal, prekvapuje ma to. Dobre vieš, že to dnes robí každý.

- V tom s tebou nesúhlasím! Po prvé, milý môj, nie je pravda, že to robí každý. A po druhé, chceš tým povedať, že to, čo väčšina považuje za normálne, je správne samo o sebe a nemože to byť chyba? Keď si väčšina kedysi v Nemecku myslela, že je správne nadradovať sa nad ostatných ľudí a chcela si ich podriaďiť vojnou, bolo to správne? Tudia stále viac kradnú, sú ľahostajnejší voči sebe. Je to správne? Môže byť všeobecné správanie ľudí normou pre konanie?

- Samozrejme, že nie! Ale sme mysliaci ľudia, či nie? Tak vezmime vec rozumne. Mladý človek, ktorý nie je sexuálne aktívny, sa poškodzuje telesne i duševne.

- S tým nesúhlasím! To je nedokázaný a nedomyšlený argument. Aj lekári, aj psychológovia stále jasnejšie hovoria o potrebe sexuálnej zdržanlivosti, pretože psychosexuálne poškodenia a telesné choroby nevznikajú pre nedostatok sexuálnej aktivity, ale buď pre jej potláčanie nesprávnym spôsobom, alebo pre jej preháňanie. Ja sama nechcem nič potláčať. Myslím, že som aj v tom cel-

kom normálna. Aj ja k tebe cítim príťažlivosť nielen po stránke duševnej, ale i telesnej. Som však presvedčená, že táto príťažlivosť má byť rozumne riadená. Nemožno jej dať voľný priebeh. Inak poškodí nám obom.

- Teda aj ty túžiš po mne?

- Veď je to prirodzené.

- No tak vidiš! Je to potom ako s hladom a smädом. Kto nič nejde, vyhladne. Prečo by som nemal uspokojiť svoju sexuálnu potrebu, keď ju nosím v sebe prirodzene ako človek?

- Ješť musíš, aby si ostal pri živote. To sa však o sexuálnej činnosti vôbec nedá tvrdiť. A tento tvoj prístup sa mi nepáči. Chceš nazvať uspokojenie svojej sexuálnej potreby láskou ku mne? Co si mám o tom myslieť? Ci dievča, žena je ako kus čokolády, z ktorej si ulomím, lebo mám na ňu chuť? Som tu pre teba na to, aby som bola objektom uspokojovania tvojej chute? Keď budeš pred mäsiarstvom, môžeš rozbiť okno a vziať si salámu len preto, že máš na ňu chuť? Ved to by sme zdegradovali svoj vzťah na úroveň pudu a zvierat.

- Tak som to nemyslel...

- Počkaj ešte, dokončím myšlienku. Vieš, ja by som chcela pozeráť na svoju sexualitu ako na dar, ktorým môžem obšťastniť teba ako človeka, ktorého milujem. Prítom prirodzene viem, že aj sama budem tým obšťastnená. Ale to je vhodné vtedy, keď je vytvorené vhodné prostredie, ktoré je takým rámcom vzájomného obdarovania. A tým prostredím je manželstvo.

- Dobre. Hovoríš o poklade, ktorým ma chceš v manželstve obdarovať. Ale my predsa musíme vyskúšať, či sa k sebe po sexuálnej stránke hodíme, či si v tom budeme rozumieť. Alebo si myslíš, že to v manželstve nie je dôležité...?

- Myslím si, že je to veľmi dôležité. Ale spýtam sa ťa takto: Co by tu nemalo klapať? Môžeš mi to vysvetliť?

- Nemyslel som to tak, žeby medzi nami mala byť nejaká anatomická prekážka. Skôr mi ide o to, či si budeme vedieť navzájom dať naplnenie.

- A od čoho to podľa teba závisí?

- Hm, od porozumenia, duševného zjednotenia a podobne.

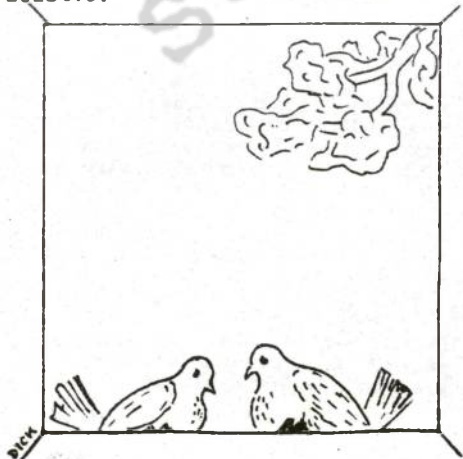
- Ano, ale pozrime sa na vec ešte takto: Predpokladajme, že by sme sa spolu milovali. Spočiatku budeme pravdepodobne sklamaní, lebo aj tu sa nám treba veľa učiť. Totiž to naozaj závisí do značnej miery od ohľaduplnosti, jemnosti, starostlivosti i vzájomnej zodpovednosti. Teda jednoducho, sexuálny život musí stáť na základoch nesebeckej lásky.

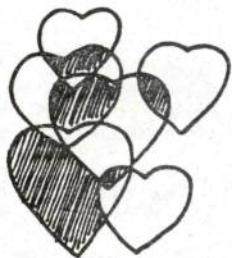
- To máš pravdu, že aj v tomto musí byť proces dozrievania, vzájomného poznania... Keď tak premýšľam, spomínam si na problémy mojej sestry. Po zoznámení s chlapcom sa veľmi skoro začali intímne stretávať a teraz si nemajú čo povedať. Chce ho napriek tomu a toto nechápem.

- Práve tohoto sa bojím, že intímne styky pred manželstvom bránia slobode namiesto toho, aby jej pomohli rozvinúť sa. Myslím, že len takí dvaja ľudia, ktorí sa naozaj majú radi a nechávajú sa vzájomne slobodnými, zvlášť v sexuálnej oblasti, sa môžu slobodne pre seba rozhodnúť. Akosi to tak cítim, že keď sa žena odovzdáva prvý krát mužovi, daruje sa mu až po svoje najhlbšie vnútro, čo ju duševne veľmi silno k nemu viaže. Uznáš, že je to najlepšie v prípade manžela, čo sa však pred svadbou neda nikdy s istotou povedať.

- Je tu veľa nepredvídateľného i predvídateľného... Myslíš si, že to s mojou sestrou nemuselo takto dopadnúť?

- Rada by som uverila, že boli obaja pripravení celkom sa zjednotiť. Ale sám si hovoril, že si teraz skoro nemajú čo povedať. To je dôsledok takýchto stretnutí, ktoré sú

zamerané na sex a zabúda sa na to duchovné spojenie. Vieš ako tvoji spolužiaci striedajú partnerky ako použité košeľe. Cítila som, že počiatočné jednostranné sexuálne skúsenosti dráždia človeka k novým, stále silnejším pôžitkom a tieto "iba-sexuálne" vzťahy sa stanú postupne nudnými.

- Iste, ale ja to s tebou takto nemyslím. Milujem ťa a chcem to vyjadriť aj telesne...

- Chápem ťa, ale u ženy veľa závisí aj od psychickej atmosféry. Musíš tam byť skrytosť, istota.

- Ktorá závisí od sobášneho listu?

- Aj od neho! Byť vo svojom byte. Verejne patriť sebe a k sebe. Nemať strach, že nás niekto "nachytá". Môcť sa tešiť na dieťaťko. Verejne a právne uzavreté manželstvo je ako plot záhradky, ktorý chráni riadky lásky...

- Nestávaš sa poetkou?

- V poriadku, ostaňme triezvymi. Pamätaj, že k žene patrí aj cistenie. A pri intímnom styku musí byť cite- nie jasné a čisté. Ináč to vôbec neklape.

- To sa dá pochopiť. Lenže to znamená, že intímny styk pred manželstvom, ktorý "neklape", môže byť dokazom toho, že to ani v manželstve nebude klapať. A to treba vedieť dopredu.

- Skúsenosti na skúšku nemôžu byť ukazovateľom, či je tu láska. Nedá sa na skúšku žiť. Nedá sa na skúšku zomrieť. Podobne sa nedá na skúšku žiť manželstvo. Môžeš sa naučiť plávať vo vani? To je nemožné. Plávanie potrebuje dostatočné množstvo vody a priestor - ako v jazere. V tomto prirovnaní je manželstvo jazero lás- ky.

- Takže to znamená, že "skúška zo sexu", ktorá "klapne", ešte vôbec nie je dôkazom pre schopnosť milovať

a darovať sa tomu druhému v manžels- tve...

- Presne tak! Pre mňa milovať znamená teraz, v tomto okamihu, vo vzťahu k tebe toto: vedieť sa zriek- nuť niečoho a prekonať v sebe sexu- álnu napätie, ktoré v sebe cítim. Vzájomne sa poznávať. Nechať hovoriť dušu a nie pohlavné časti. Uvoľniť v sebe dozrievanie pre ohľadupnosť, pochopenie, nežnosť. Trénovať sa v sebaovládaní, nechávať si slobodu v osobných rozhodovaniach, nepodľahnúť tlaku okolia...

- Dobre, dobre, takto si to pred- stavuješ ťa. Ale čo ja?

- To je práve rozhodujúca otázka. Na tom vidíš, že pravá láska je viac rozhodnutím vôle než len vecou pocit- u.

- Zdá sa mi, že niečo na tom tvo- jom bude...

Co alebo kto sa ani nespomenul v tomto rozhovore? O čom sa tí dvaja mladí ľudia nezmenili?

O Bohu.

Pri všetkej argumentácii sa Hele- na ani raz neodvolala na autoritu Boha. To však neznamená, že by bola neveriaca. Skôr naopak.

Co je dôležité uvedomiť si, že jej argumenty logicky sedeli. Pritom sú obsiahnuté v božom zjavení i v učení Cirkvi oddávna. To nás vedie k poznaniu, že mravné zásady a normy Cirkvi sú skrz-naskrz rozumné a ich dodržiavanie neodvádza od radosti a šťastia. Sú predpokladom šťastia v láske.

Boh si na nás nič nevymýšľa len preto, aby nás trápil a bral nám ra- dosť. On nás miluje a záleží mu na našom šťastí. Spáchať hriech proti šiestemu prikázaniu znamená byť nie- len proti Bohu, ale proti sebe samé- mu. Tým, kto hriechom niečo stráca, nie je Boh, ale vždy sám človek.

Priať autoritu Boha ako Pána Ži- vota a smrti, znamená v plnom zmysle postaviť úsilie o mravnú čistotu a osobné šťastie v tomto živote na ro- vinu šťastia večného. To začína na zemi a nekončí smrťou.

"Pravda vás oslobodí". Spoznávaj- me pravdu o sebe samých, aby sme pri- šli k slobode a tak k plnému životu.

-Miki-

„ŠUFLÍKOVÁ“ VIERA ...

Pred pár mesiacmi sa uskutočnilo celoslovenské stretnutie mladých ľudí, ktorí sa venujú katechéze a výchove detí. Na stretnutí bola prítomná odborníčka zo zahraničia, ktorej prednášky boli hlavným bodom programu. Zamerala sa najmä na niektoré momenty, ako správne pristupovať k deťom. Vybrali sme niektoré z jej myšlienok.

V prvej časti nazvanej "Dom, či cesta?" sme sa v minulom čísle zamýšľali nad dvojakým chápaním viery, ktorú sprostredkujeme deťom. Viera nemá byť uzavretým domom, lebo keď z neho dieťa výjde, ocitá sa v cudzom prostredí, ktoré s vierou nemá nič spoločné a nedokáže novú situáciu spracovať. Má sa chápať skôr ako otvorená cesta, lebo takto sa dieťa učí zosúladať s vierou všetko to, čo okolo seba vidí a naučí sa žiť svoju vieru v tomto reálnom svete.

Dalej sme sa zastavili pri definícii katechéty - ten, kto druhým pomáha poznávať pravdy viery - a hovorili sme si, že nemá byť len učiteľom, ale aj kamarátom, ktorý ide spolu s deťmi po ceste viery a sprostredkuje im zážitok viery. Nakoniec sme nadhodili problém, ako odpovedať na otázku detí, či má Pán Boh oči.

MÁ PÁN BOH OČI ?

Nejde nám samozrejme len o túto konkrétnu otázku. Chceme hľadať akoby návod, ako vo všeobecnosti na podobné otázky odpovedať.

Najskôr sa nám v mysli pravdepodobne vynorí myšlienka: O tom som ešte nikdy neuvažoval, čo teraz odповіm?

Môže sa to stať aj pri hociakej inej otázke, ktorými sú nás deti schopné zaskočiť. Nie sme teológovia, aby sme vedeli na všetko brilantne odpovedať. A vlastne deti ani nepotrebujú vysokú teológiu, chcú jednoduchú a uspokojujúcu odpoveď.

Lenže v takýchto prípadoch nemožno odpovedať len Áno alebo Nie, pretože problém, ktorý sa za touto otázkou skrýva, nespočíva v Božích očiach, ale v predstave, akú majú deti o Bohu. Teda ide o čosi hlbšie.

Ak odpoviem: Áno, Boh má oči - v detskej hlavičke bude vŕtať fantáziou vytvorená predstava Božej tváre s očami: Keby mal Pán Boh oči, museli by sme ho vidieť. Ak má oči, tak prečo ich nevidíme? Takto dieťa navedieme na materiálnu predstavu Boha.

Ale ak moja odpoveď bude: Nie, Boh nemá žiadne oči - malý zvedavec hneď namietne: Potom ma Boh nemôže vidieť! - Ako teda otázku vyriešiť?

Katechéta musí v prvom rade vidieť, čo sa za otázkou dieťaťa skrýva, prečo ju položilo. V tomto prípade ide o to, či má dieťa správny obraz Boha.

Táto otázka je veľmi dôležitá.

Deťom nemáme predstavovať Boha ako starčeka s dlhou bradou sediaceho na tróne kdesi nad oblakmi. A už vôbec nesmieme z Boharobiť nejaké strašidlo, ktorého sa dieťa bojí a preto poslúcha.

Keď sa dieťa pýta na Božie oči, pýta sa vlastne na Boha - aký je Boh a kto to vlastne je. To je jeho filozofická otázka.

Preto aj odpoveď navedieme týmto smerom a budeme mu hovoriť o tom, že pred mnohými rokmi tu na zemi žil človek, ktorý sa volal Ježiš. On putoval cez krajiny a pomáhal ľuďom. Rozprával im o svojom nebeskom Otcovi, ktorý nás vidí, pozerá sa na nás. Ako vyzerá, to my teraz nevieme, lebo Boha ešte nikto z ľudí nikdy nevidel /tu sme dieťaťu poopravili jeho otázku/.

Ježiš tiež hovoril, že tento nebeský Otec prebýva na nebesiach a všetkých nás má veľmi rád. A niekedy aj nám dopraje zažiť kúsok tohto neba.

Nebo - čo to vlastne je? Ako dieťaťa nebeský zážitok priblížiť? Môžeme sa ho napríklad opýtať, kedy bolo veľmi šťastné. Odpoveď bude rôzna. Napr. keď malo narodeniny, navštívilo ZOO, keď mu mamička kúpila v cukrárni veľký zmrzlinový pohár a pod Toto snívanie dieťaťa podporíme naším súhlasom: Vidíš a všetky tieto chvíle, keď sme šťastní, sú od Pána Boha, On nám ich občas daruje. Obdarúva nás peknými chvíľami, aby sme tu zažili aspoň kúsok z toho, čo pre nás pripravil. Ale Pán Boh chce, aby sme boli šťastní nielen jednu hodinu, či jeden deň, chce aby naše šťastie trvalo stále. Teraz si to ešte nevieme predstaviť, ale povedal nám to Ježiš, jeho Syn - preto tomu veríme. A dieťa v tom musí cítiť: Ja, tvoja matka, ja tvoj kňaz, tvoja katechéta - tomu pevne verím. A toto trvalé šťastie, ktoré nám Boh chce dať, to nazývame nebo. To teda nie je nejaké miesto nad oblakmi, ale je to veľká trvalá radosť, ktorú človek prežíva. Dieťa by malo pochopiť, že nie je dôležitý, či má Pán Boh oči. My zatiaľ nevieme ako vyzerá. Dôležité je, aby pochopilo a zažilo, že Boh miluje všetkých ľudí a chce nás urobiť šťastnými.

VIERA "ZO ŠUFLÍKA"?

Deti od šiestich, prípadne siedmich rokov trávajú značnú časť dňa v škole. Od svojich rodičov, starých rodičov vedia, že tu majú dávať dobrý pozor, pekne počúvať, veľa si zapamätávať, aby z nich niečo bolo.

*

Deti prídu do školy a tu im učiteľ začne rozprávať o jednom dôležitom človeku, o ktorom budú ešte veľa počuť. Tento človek sa stal o chudobných a chcel, aby sa ľudom dobre darilo. Volal sa Lenin. Deti počúvajú a pretože majú učiteľa veľmi radi, považujú za veľmi dôležité to, čo im hovorí.

*

Poobede deti zájdu k starým rodičom. Stará mama zaujímavou rozpráva. Dnes o lesnom duchovi, ktorý pomáhal ľudom. Objavil sa vždy tam, kde ľudia boli v núdzi. Chcel, aby sa ľudom dobre viedlo.

*

Je čas ísť na náboženstvo alebo ku katechétovi. Katechéta privíta deti a povie, že dnes im porozpráva o zvláštnom človekovi, o ktorom budú ešte často počuť. Tento človek bol vždy k ľuďom dobrý, chcel, aby sa všetkým dobre viedlo. Katechéta nemá na mysli Lenina, ani lesného ducha, on myslí na Ježiša.

Všetci traja /učiteľ - stará mama - katechéta/ rozprávali to isté. Deti všetko počuli. Keď prídu domov, rozprávajú rodičom, čo počuli o Leninovi, o lesnom duchovi i o Ježišovi. Taká je skutočnosť.

Zlé je však, že deti veľmi skoro zistia jedno - keď sa pýta učiteľ, ktorý človek je dôležitý, treba povedať Lenin. Keď sa pýta katechéta, či kňaz, treba povedať Ježiš.

Učiteľ i katechéta s uspokojením prikývne a deti za odpoveď pochváli. Deti akoby si vkladali do hlavy zásuvky. Jednu pre školu - keď sa pýta učiteľ, musím vytiahnuť zásuvku vpravo a odpovedať z nej. V prípade, že sa pýta katechéta, treba vytiahnuť inú zásuvku a odpovedať zasa z tej.

Deti sa už veľmi skoro naučia, že Lenin sa hodi do školy, no a na hodine náboženstva sa hodi Ježiš, Cirkev, kostol... to sú hodnoty, ktoré obsahuje jedna zásuvka. Do inej zásuvky zas patrí socializmus, Lenin..

Deti sa učia prispôbovať dospelým, lepšie povedané, vedia, čo chcú počuť dospelí a podľa toho majú pripravenú i odpoveď. A to je zlé, lebo sme ich naučili /príp. učíme/ iba sa prispôbovať tomu, kto sa pýta. Ľudia takéhoto formátu sa však nemôžu stať kresťanmi pre rok 2000. Kresťan tretieho tisícročia musí mať pevný názor, za ktorým si dokáže stať za každých okolností, i keď jeho názor bude podrobený tvrdej kritike.

Katechéta, ktorý si povie: ja pracujem s deťmi a takto, svoju povinnosť si plním a čo sa robí mimo, to ma nezaujíma - ten len naplní jednu zásuvku.

Rodičia, ktorí hovoria dieťaťu: buď ticho, tu dávaj pozor, tu o tom nehovor - tí mu tiež nepomôžu, iba zatvoria zásuvku. Dobrý základ viery im však takto vybudovať nepomôžu.

Čo teda robiť, aby deti zrástli s vierou? V prvom rade k tomu potrebujú rodičov, ale aj iných ľudí, ktorí na vlastnom živote ukážu, čo viera znamená.

Deti musia spoznať dospelých kresťanov /rodičia, kňaz, katechéta, ostatní kresťania/, ktorí im ukážu, čo to znamená byť kresťanom. To však nespozorujú cez veľké slová, ale uvidia to na skutkoch.

Predtým stáli osobitne najskôr sami rodičia a potom sám katechéta. Oni však patria dohromady. Spolu musia hovoriť o týchto otázkach. Deti musia od dospelých zažiť spoločenstvo, v ktorom títo žijú.

Nemôže to byť len akýsi výchovný spolok. Má to byť ozajstné spoločenstvo, ktoré spája niečo, čo môžeme znázorniť križom. Časť križa zhora nadol ukazuje spoločenstvo človeka s Bohom. Kto žije v tomto spoločenstve, ten vie, že existuje viac ako len to, čo človek vidí. V škole však dnes deti učia, aby verili len tomu, čo vidia.

Pre deti nie je vôbec ľahké veriť niečomu, čo nevidia. Veriť, že existuje Boh, hoci ho nevidia. Ale tí, ktorí žijú v tomto spoločenstve, vedia, že existenciu toho, čo nevidíme, možno zakúsiť vo viere. Táto časť križa smeruje zľava doprava. Deti sa môžu a majú od dospelých učiť ako majú žiť ako kresťania. Oni to musia na dospelých vidieť.

TOTO JE TÁ BAZILIKA...

Na záver ešte jeden príklad: Na hodine dejepisu učiteľka hovorí deťom, aké mala Cirkev kedysi chyby pápeži boli nehodní, viedli vojny a podobne.

Deti potom prídu domov alebo ku katechétovi a rozprávajú, čo bolo v škole. Nie je správne, keď rodičia alebo katechéta nevenujú veciam pozornosť. Dospelí musia o týchto veciach s deťmi hovoriť. Ináč napomáhajú budovať "zásuvky".

Pri vysvetľovaní je dobré pomôcť si nejakým vhodným prirovnaním. Napríklad prirovnáť onoho učiteľa dejepisu k človekovi, ktorý príde s fotoaparátom celkom blízko k nejakej starej vzácnej stavbe, napríklad k bazilike v Saštine. Tu nájde ošarpaný kus steny, ten odfoťí a zväčší. Iste si viete predstaviť, že taká fotografia vyzerá škaredo. Potom ide medzi ľudí, ukazuje túto fotografiu a hovorí: Pozrite, toto je tá šťastínska bazilika. - To je na jednej strane tak trochu pravda, ale napriek tomu to nie je správne, lebo to nie je celá pravda o bazilike.

Na tomto príklade môžeme deťom celkom zrozumiteľným spôsobom vysvetliť, že negatívne veci, ktoré škola o Cirkvi hovorí, síce často súhlasia so skutočnosťou, ale sú podávané v chybnom svetle, pretože všetko dobré sa zamlčuje. Katechéta má preto deťom pomáhať vyrovnávať sa i s takýmito útokmi.

PÚTE - AKO ĎALEJ ?

V minulom čísle sme nadhodili otázku o našich púťach - aké sú, či spĺňajú naše očakávania, akou cestou by sa mali uberať, čo by sa mohlo zlepšiť. Do ankety prišla kôpka príspevkov, z ktorých niektoré typické uverejňujeme. Anketa iste nemôže byť považovaná za nejaký solídny prieskum verejnej mienky, no môže poslúžiť ako podnet k zamysleniu. Najskôr však príspevok hodnotiaci púte ako spoločenský jav.

OPRAVDIVÉ NÁRODNÉ BOHATSTVO

Od jari so neskorej jesene putujú medzi slovenskými horami skupiny ľudí s krížmi. Putujú na väčšie či menšie, známe aj menej známe pútnické miesta. Niektoré majú len lokálny, asi tak okresný charakter, iné sú celoslovenské.

Medzi prvé púte v roku patrí turíčna púť do Šaštína, poslednou je novembrová novéna v Trnave. Tradičnými vrcholmi medzi tým sú púte do Levoče začiatkom júla, o dva týždne neskôr Gaboltov, gréckokatolícka púť do Lutiny v auguste a septembrová púť do Šaštína.

Slovenské púte majú dlhú tradíciu. Levočská púť má korene v 14. storočí, šaštínska v 17. storočí, iné skôr alebo neskôr a všetky trvajú bez prestania, každý rok. Spoločenské podmienky majú na ne iba taký vplyv, že počet pútnikov v určitom období stúpa, v inom klesá, ale celkom neustáva nikdy. Neustal ani v 50-tych rokoch.

Bez pátosu možno povedať, že tradícia púti je našim opravdivým národným bohatstvom, pretože predstavuje trvalý rámec národnej komunikácie. Rok čo rok sa schádzajú na pútiach státisíce obyvateľov Slovenska. Ich spoločná modlitba stúpa k vyššinám a tvorí os našich dejín.

Väčšina púti začína v sobotu podvečer a vrcholí v nedeľu dopoludnia. No mnohí prídu na púť len v sobotu a

večer sa vrátia, iní sa zúčastnia len na nočnom programe zo soboty na nedeľu.

Hlavné čaro púti predstavuje účasť mládeže. Mládež prichádza na púte v ustálených skupinách, v ktorých sa stretáva a nábožensky formuje po celý rok, obyčajne pod vedením kňaza alebo vyzreleho laika. Skupiny z rôznych oblastí Slovenska sú schopné zostaviť niekoľko hodín hodnotného programu. Program obsahuje meditácie, prosby, hodne spevu a gitarovej hudby.

Na púte prichádza najtvorivejšia časť mládeže, ktorá prekypuje optimizmom, odvahou a súčasne ochotou podriať svoj individualizmus širším spoločenským potrebám.

Je paradoxné, že význam mladých pútnikov vystupuje práve mimo púti. Na Slovensku niet iného tak početného a angažovaného hnutia mládeže, ako je katolícka mládež. /Socialistický zväz mládeže je len fasádou, nie je to hnutie mládeže/.

Hoci základný model púti je rovnaký, všetky väčšie púte získali postupne svoj vlastný profil.

Priekopníkom nových foriem a obsahov je šaštínska púť, ktorej prívlastok "národná" je oprávnený nielen účasťou pútnikov z celého Slovenska, ale práve vplyvom, ktorým pôsobí na ostatné púte. V Šaštíne sa začala presadzovať vo väčšom rozsahu gitarová hudba a nové hudobné žánre s náboženským obsahom, čítali sa do mikrofónu samizdatové texty, o svojich skúsenostiach hovoril vyličený

toxikoman, spomenulo sa martyrium našich biskupov, zaviedli sa modlitby a spevy v štýle francúzskeho kláštora v Taizé.

Mládežnícky program prebieha dvojmo. Jeden dnu v bazilike, formálne dokonalejší, druhý vonku pred bazilikou, improvizovanejší a živší.

Naproti tomu púť v Levoči zostáva verná tradičnému modelu. Po celú noc sú bohoslužby, prenášané reproduktormi aj do priestoru okolo baziliky. Mládež sa k svojmu programu dostane iba okolo ohňov v lesíku a to v malých skupinách.

Ďalšie púte kolíšu medzi šaštínskym a levočským modelom, obvykle tak, že sa v noci striedajú bohoslužby s blokmi mládežníckeho programu.

Takto mládež prináša na púť atmosféru a pocit slobody. Atmosféra a pocit slobody sú druhým najdôležitejším motívom pre účasť. Tudi na púti - po rýdzo náboženskom.

Zážitok slobody na púťach pôsobí aj späťne. Pútnici, a opäť predovšetkým mládež, získavajú prirodzené sebavedomie. Na púťacn zrie medzi

pútnikmi vedomie spolupatricnosti a národnej jednoty ponad všetky hranice.

Vedomie a sebavedomie, ktoré rastie na púťach, nie je zamerané do seba a už vôbec nie proti iným.

Dušou vysokej a aktívnej účasti predovšetkým mládeže na púťach sú stovky neznámych laikov, tajných kňazov a reholníkov. Náboženskému pohybu zasvätili svoj život a vychovávajú si čoraz viac pomocníkov a nasledovníkov.

Spätným sledovaním tohto pohybu by sme došli k neveľkému počtu osôb, ovplyvnených účinkovaním chorvátskeho pátra Tomislava Kolakoviča na Slovensku v rokoch 1943-46. Tito strávili mnoho rokov vo väzení, ale po prepustení pokračovali v budovaní náboženských krúžkov. Oni dokázali spojiť staré tradície s duchom a možnosťami moderných čias.

Toľko o púťach, ktoré sú v súčasnosti najzaujímavejším sociálnym javom na Slovensku.

-JČ-

/skrátene/

NIE SOM SÁM

Viera človeka sa nedá ani kúpiť ani zdediť. Ale predsa sa dá získať a dá sa k nej pomôcť.

K tomu iste prispievajú i mariánske púte, ktoré sa z času na čas na našom Slovensku konajú.

Zažil som ako ľudia nie moc praktizujúci vieru dospeli na púti k jej plnšiemu prežívaniu prostredníctvom najmä nočného programu.

Často som sa stretol s mladými ľuďmi, na ktorých zanechal nádherný zážitok celonočného programu púte hlbokú stopu. Hovorili o tom, ako ich radostná a silná atmosféra púte zmenila.

Jeden chlapec, ktorého rodičia sú neveriaci, pochopil na púti v Saštíne, že žiť sa dá aj ináč a krajšie ako žil doteraz. Janka, pochádzajúca z veriacej rodiny, ale len s tradičnou vierou, hovorila o tom, ako jej púte zakaždým dodajú odvahu do života, pomáhajú jej riešiť životné problémy. Poznám skupinu dievčat, ktoré si po púti založili vo svojej dedine spoločenstvo a spevokol.

Mladý človek niečo hľadá, potrebuje oporu do života. To, čo potrebuje, je porozumenie a láska. Púť mu samozrejme toto všetko nemôže dať, ale môže na nej pochopiť, že v tomto hľadaní nie je sám a hlavne, že toto hľadanie nie je zbytočné, že cesta existuje, lebo mnohí ju už našli.

Juro

DUCHOVNÉ PODUJATIE

Púte sú vlastne jediné akcie, kde sa môžu mladí i starí veriaci stretnúť v takom veľkom počte. Majú možnosť konfrontovať svoje názory a cítenie. Je to jediná možnosť spoznať veriacich ľudí i z odľahlých kútov našej domoviny. Dať sa tu nadviazať nové priateľstvá.

Priznám sa, ako to bolo so mnou.

Keď som začal chodiť na púte, fascinovalo ma množstvo ľudí na takom malom priestore. Dokonca rovnakého duchovného razenia ako som bol ja. Páčila sa mi tam atmosféra jednoty, ktorú sme prejavovali spoloč-

ným spevom. Tahala ma tam aj skutočnosť, že som sa mohol stretnúť aj s kamarátmi, s ktorými som sa zoznámil na púti pred rokom a nevideli sme sa lebo boli z opačného konca Slovenska. Mohli sme spolu podedatovať aj o vlastných problémoch /mladosť, viera, škola.../

Bavilo ma i prejavíť požiadavky ohľadom ľudských práv či náboženskej slobody. Na tomto určite nebolo nič nesprávneho. No po nejakom čase som začal pociťovať vždy po návrate z týchto veľkých púti nejaké prázdno. Začalo mi tam chýbať niečo, čo by mi dávalo silu vytrvať. Pociťoval som akési duchovné prázdno. Na púti som sa samozrejme cítil povznesene. No po príchode domov mi z toho nič neostalo a šiel som po starom.

Myslím si, že púť na mariánske miesta má byť duchovnou akciou. Zdá sa mi, že dakedy majú akýsi politický charakter, ktorý je vášnivý, lebo možme beztreštné vyjadriť svoj názor. Mali by sme tam však predovšetkým čerpať silu. To má byť hlavné a to podľa mňa tieto vonkajšie prejavy narušujú.

Martin 20r.

NIELEN CHODIŤ NA PÚTE

Všetci sme nadšení duchovnou obnovou mládeže a spokojní s hojnou účasťou veriacich na náboženských podujatiach.

Mali by sme sa zamyslieť nad skvalitnením života v rodine, škole i vo voľnom čase.

Veď ako je možné, že katolícke Slovensko sa tak bohato podieľa na štatistike rozvodovosti, potratov, alkoholizmu, toxikománie a kriminality mládeže?

Nemali by sme sa viac zapojiť do pomoci ľuďom, ktorí prepadli tomuto nešťastiu? Mali by sme hľadať nové formy ako prakticky prejavíť svoj náboženský život.

Napríklad v Irsku, kde je problém alkoholizmu, rovnako aktuálny ako u nás, sa u birmovancov vyžaduje sTub úplnej abstinencie až po dosiahnutie plnoletosti.

Na niektorých miestach na Slovensku spojili zasvätenie Panne Márii s opatrovaním starých nevládných ľudí a stále v tom pokračujú. Mohlo by sa o tom viac pouvažovať.

Citátka

DÁVAME PRIESTOR PÁNOVI ?

K púťam sa chcem vyjadriť kriticky. Zo začiatku boli pre mňa pekné, až vzrušujúce. No po takých dvoch-troch rokoch chodenia na púte ich vidím takto:

- množstvo ľudí, v noci prevažne mladých, ktorí chcú činne patriť do Kristovej Cirkvi
- návrat domov: úpadok nálady v dôsledku zážitku citového, nie však duchovného, ktorý môže pretrvať a pretvárať človeka.
- púť je pre mňa miesto, kde by som chcel byť celý čas s Pánom v mariánskom duchu. Málokedy som však strávil čas v pokoji a tichu - veľa ľudí, veľa hluku
- často sa tleskalo po piesňach a rôznych heslovitých vetách. Niekedy sa viac tleskalo interpretovi, jeho prejavu, ako duchovnej hodnote.

Pokúsil som sa odtrhnúť od utvoreného spievajúceho kolečka a pozeral som sa naň nestrannne akoby som tam bol prítomný služobne. Jasné, že mi nešlo o špicľovanie, ale o nevianý pohľad na tú spievajúcu skupinu držiaca sa za ruky - "Je im fajm"

Napadá ma otázka: ako sa dokážeme chytiť za ruky v ťažkostiach a problémoch vo všednom živote? Tu cítiť akúsi jednotu, spoločenstvo. No neustále mám na mysli návrat domov.

Väčšinou som mal pocit únavy, vyčerpania. To by ešte nemuselo byť na škodu, ale čo povedať na slabý výkon v práci, spánok na šatni... Chce Pán od nás až takýto výkon? Najviac ma trápilo, že ma púť nezmenila. Asi som čakal, že sa to stane samo len tým, že na ňu pôjdem. Určite aj preto, že Pán nemal možnosť ku mne prehovoriť, nestretol som sa s ním osobne, nedal som mu šancu.

Preto je otázkou, či má byť púť len príležitosťou na chvíľkové vzplanutie alebo či to nemá byť skôr miesto stretnutia s Ježišom Kristom.

Nechcem byť pesimistom, ale takto som to vypozeroval. Mladí ľudia trávia čas, keď sa nespieva alebo niečo pútavé nedeje, väčšinou prechádzaním sa alebo zhaňaním svojich známych a takto nejak vyplňajú "prázdny čas", ktorý opakovane na púti vzniká.

Koľkých napadne, že práve tento "prázdny čas" je najvzácnejší a že práve teraz by si mohli ísť podebatíť s Pánom a niečo počuť v modlitbe od neho aj pre seba osobne? Ježiš a Mária sú tu práve pre tento "prázdny čas".

Lenže po energii, ktorú sme vydali pri speve a spontánnych hlučných prejavoch, už akosi nieto síl kľaknúť si alebo sadnúť a pritom nezadriemať.

Bolo by dobré nájsť si čas aj v inom termíne a ísť na "súkromnú" púť či už sám alebo v malej skupine, kedy možno nájsť to, čo sa pri veľkom počte nedá.

A ešte jedno - berme so sebou na veľké púte duchovne nedospelých ľudí len vtedy, ak vieme, že sa im budeme môcť venovať, že budeme mať na nich čas. Máme zodpovednosť za týchto "maličkých", ktorým dávame cukrík a nerozbalíme im ho. Môžu byť sklamaní, ak si nepochutia...

Jonatan 20r.

NEPROVOKOVAŤ

Pýtate sa na názor na púte. Pochádzam z Moravy, takže nemôžem posúdiť, aké sú púte na Slovensku. Ale predsa niektoľko slov.

Podľa môjho názoru by púť mala byť predovšetkým príležitosťou k duchovnému rastu, načerpaniu nových síl. Veď ako človeka vždy povzbudí, keď sa stretne s ľuďmi, ktorí sú naozaj jeho bratmi, stretne sa s priateľmi, nadviaže nové priateľstvá...

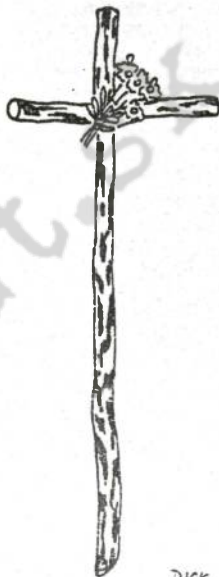
Niekedy mám však dojem, že pre niektorých ľudí sa púte stávajú skôr politickou manifestáciou asi v tom zmysle, že nech si páni hore myslia čo chcú, just to urobíme. Lenže keby bolo treba skutočne niečo vydržať, neviem, čo by z tohto lacného hrdinstva zostalo.

Dokonca som sa stretla i s tým, že sa chlapci stavili, koľko budú príslušníci viackrát legítimovať. Netvrdím, že je to nejaká všeobecná tendencia, ale je škoda ak sa takéto prípady vyskytujú, lebo to vrhá zlé svetlo na všetkých.

Marie 21r.

PÚTE DOBRE PRIPRAVIŤ

Iste mnohých nadchýňa množstvo mladých pútnikov, ktorí zďaleka prídu a spoločne si zaspievajú. Aj spolupatričnosť je dôležitou súčasťou náboženského života, avšak mnoho vonkajších prejavov je potrebné zmeniť za vnútorný obrat.

DICK

Možno by bolo vhodné urobiť pred niektorými mariánskymi sviatkami v mieste bydliska duchovné prípravy, akési novény alebo trídua.

Takáto príprava vo forme bohoslužby slova by mohla viac poukázať na mariánske tajomstvá prostredníctvom meditácií, spevov, rôznych modlitieb, či celkom konkrétnych skutkov milosrdnej lásky. Tam, kde kňazi na to nestačia, by túto prípravu mohli vykonávať i laici. Príprava pomôže prehĺbiť vzťah k Bohu a prispieje k hlbšiemu duchovnému zážitku zo samotnej púte. Okrem toho sa nenej môžu zúčastňovať i starí, chorí, matky s malými deťmi a iní ľudia, ktorým okolnosti bránia cestovať do pútného miesta.

ČARO MIESTNYCH PŮTÍ

Po návrate by pútníci - mladí i starší - mohli oboznámiť tých, čo neboli, s priebehom púte, najmä so svojimi vnútornými zážitkami. A to by sa mohlo urobiť podľa farských zvyklostí aj v kostole, napríklad pri odopoludňajšej akadémii. To by mohlo prispieť k prehĺbeniu a oživeniu viery vo farnosti, prípadne pri-niesť ďalšie obrátenia...

Myslím, že jednotlivé skupiny mladých by mali viac rešpektovať hlavný program, keďže sme sa v minulosti stretali s rušením sv. omše, či poklony Najsv. Sviatosti, čo nebolo dôstojné. Samozrejme, hlavný program musí byť kvalitný. Miestne skupiny, ktoré prichádzajú na púť, nech sa vzájomne rešpektujú a sú k sebe tolerantní.

Niekedy sme svedkami strnulého programu, za úvahu by stála pružnejšia koncepcia. To si vyžaduje premyslenú organizáciu a spoluprácu vopred, nehovoriac o disciplíne pútníkov.

-j-

Nedávno som zažil jednu veľmi vy-darenú púť a to ma vedie k napísaniu svojho názoru k ankete o púťach.

Táto púť má miestny význam, cho-dia na ňu ľudia z niekoľkých okoli-tých okresov.

Neodohralo sa na nej nič mimo-riadne, ale všetci po púti hovorili o peknom a hlbokom duchovnom zážit-ku. S usporiadateľmi sme potom rozo-berali priebeh púte a zdá sa nám, že tu zohralo úlohu niekoľko momentov:

1. Program bol organizačne dobre pripravený. Z niektorých zborov sa urobili dvojice, čo oživilo kontakty a dalo nové impulzy.

2. Zbory mali program pripravený na slušnej umeleckej úrovni. Bol zá-žitok to počúvať, ľudia v kostole vydržali byť pozorní celú noc. Zbory dodržiavali vyhradený časový limit a zapájali do programu z času na čas všetkých prítomných v kostole.

3. Program celej púte bol čisto duchovný, bez prejavov, ktoré by mohli provokovať štátne orgány. Teda nevyskytli sa manifestačné prejavy ako skandovanie a potlesk ani príliš ostré narážky v programe. Ani to nebolo potrebné, lebo v ovzduší bolo cítiť, že si rozumieme a že sa nemusíme dopováť. Tieto formy v minulosti zohrali svoju úlohu, vytvorili nám akýsi priestor na voľné dýchanie. Svoje miesto majú možno na veľkých púťach alebo v rámci iných foriem mimo púti. Tu akosi nikomu nechybali.

Medzi usporiadateľmi sa vedelo, že štátne orgány si želali pokojný priebeh púte a my sme to chceli tým skor. Brali sme to ako vzájomnú dohodu. Program nebol nikým cenzurovaný.

4. Táto tolerancia a snaha o dialóg nebola v žiadnom prípade ustráchanosťou. Boli sme si vedomí, že nikto nemá právo púte obmedzovať a že v takých prípadoch sa musíme domáhať svojich práv, napr. ako Prešovčania.

5. To, že program nebol ostrý, neznamená, že by bol nejako odtrhnutý od života, neživý. Mladí sa v ňom veľmi zodpovedne vyjadrovali k aktuálnym otázkam dneška. Modlili sa za biskupov a za jednotu so Sv. Otcom s odvolaním sa na slová kardinála Tomku v Košiciach, do modlitieb zahrnuli problémy alkoholizmu, drog, potratov atď.

6. Pevná organizácia neznamenala ani potlačenie prirodzenej spontánnosti. Len sa jej vyhradilo primerané miesto. Dbali sme o to, aby pred kostolom nebol paralelný program a keď sa takéto náznaky vyskytli, mladí disciplinavane organizátorov poslúchli. Asi aj preto, že sa všetci vedúci skupín poznajú a rešpektujú. Namiesto toho sa konali celú noc spontánne výstupy na Kalváriu, ktorá je dosť ďaleko od kostola a kde si jednotlivé skupinky mohli dosýtosť zaspievať.

7. Bohoslužby sa konali vonku pred kostolom v chládku pod starými lipami, priestor bol dobre ozvučený. To všetko dodalo púti príjemnú atmosféru.

Myslím, že tieto miestne púte majú veľký význam a že sú niečím podobným, ako boli kedysi tzv. ľudové misie, ktoré sa konávali po farnostiach. Dá sa na nich vytvoriť intímnejšia atmosféra, ale tiež ich treba starostlivo pripravovať. Mali by mať každá svoj vlastný charakter, nemali by len kopírovať tie veľké.

Možno by tieto oživené miestne púte mohli byť akýmsi ďalším krokom vo vývoji slovenských mládežníckych púti.

Mohli by to byť pokojné, duchovné a podnetné stretnutia mládeže určitej oblasti.

-L-

Otec biskup Ján Sokol žehná pútnikov v Saštine

CHYSTÁME SA NA VÝLETY

Prázdniny sú predo dvermi a niektorých z nás možno napadne myšlienka zorganizovať výlet pre mladších kamarátov.

Kto sa na to podujíma po prvý raz, iste privíta zopár skúseností. O tie sme poprosili tých, ktorí sa poriadaniu kresťanských výletov venujú už niekoľko rokov.

Ako na to

V prvom rade si musíme uvedomiť cieľ týchto výletov.

Ich cieľom je oddych, rekreácia, turistika, zábava a pod., vhodne spojené s prehĺbením v praktizovaní kresťanského života.

Pri výbere účastníkov treba prihliadať na spoločné záujmy a vekovú rovnomernosť. Osvedčilo sa približné rozdelenie na kategórie 14-16, 16-18, 18-21, 21-25 rokov.

Účastníkov sa snažíme vyberať tak, aby jadro výletu tvorila určitá skupina, ktorá sa stretáva i cez rok.

Skôr než sa pustíme do organizovania výletu, premyslíme si koncepciu, teda čo výletom sledujeme a ako to chceme dosiahnuť. Mala by obsahovať prvky ucelenej výchovy - duchovnú, rozumovú, pracovnú, citovú, estetickú, národnú i športovú zložku.

Program by teda nemal byť jednostranný: zameraný len na fyzický výkon alebo len na debaty.

To však vyžaduje mať premyslené a pripravené rôzne činnosti, pri ktorých je dôležitá motivácia a to podľa veku a situácie, napríklad: poznávanie prírody a jej ochrana, turistika, poznanie národných dejín, prirodzená askéza /prekonávanie prekážok, otužovanie, ovládanie seba/, vytvorenie dobrej partie, zohraného spoločenstva a podobne.

Denný program

Denný program by mal obsahovať tri základné časti: duchovnú, tematickú a zábavnú.

Náplňou duchovnej časti je každodenný duchovný život, priradený vyspelosti účastníkov výletu, ktorý by

mal obsahovať rôzne formy modlitby /naučené, osobné, liturgické, tézacke.../, rozjímanie biblických textov a podobne. Vhodnými pomôckami sú novšie modlitebné knižky "Dozrievaš v láske", "Pomocník na celý týždeň", atď.

Pre mnohých môže byť pobyt na výlete prvou príležitosťou na spoznanie a osvojenie si základných prvkov duchovného života. To si však žiada citlivý prístup.

V tematickej časti je dobré mať pripravené rôzne zaujímavé a aktuálne témy na debatu. Napríklad o vzťahu mladých ľudí, o voľbe osobného povolania pre manželstvo alebo duchovné povolanie /a možnosti u nás/, o národných dejinách, o Cirkvi a jej dejinách, o súčasných duchovných prúdoch a hnutiach vo svete a na Slovensku a pod.

Téma sa môže buď vzájomne dohodnúť, alebo ju len nahodíme a ak "zaberie", necháme ju spontánne sa rozvinúť. Preto je dobré mať pripravených pár námietok.

V zábavnej časti vyplňame čas hrami, kvízami, piesňami. Tieto nájdeme v rôznych príručkách bežne dostupných, ktoré upravíme, alebo si ich sami zostavíme, napr. náboženské kvízy. Ak máme možnosť, zoženieme si tie, ktoré existujú medzi organizátormi výletov.

Kvíz by mal obsahovať 8 až 15 otázok nie príliš úzko vyhranených. Témy treba zväziť. Účelom kvízu je zopakovať si vedomosti /Tahšie otázky/ a zároveň získať nové /ťažšie otázky/. Kvíz nemá byť príliš dlhý. Niekedy nemusí zabráť, vtedy použijeme iný.

Ak do programu zaraďujeme celodenné túry, tieto nemajú byť príliš

náročné. Treba zohľadňovať priemerný a nie špičkový výkon.

Do programu je vhodné zaradiť aj voľnejšie dni /pri turistike počítať s krízou na tretí deň/. V tieto dni bude viac individuálneho voľna.

Denný program má byť všetkým známym a musí sa s určitou toleranciou aj dodržiavať, ak nechceme mať na výlete anarchiu a chaos. Denný režim určuje, kedy je budiček, raňajky, obed, večera, voľno, duchovný program, debata, večierka a pod.

Večierka by mala byť max. o 23.00 a jej dodržiavanie je veľmi dôležité pre zdarný priebeh nasledujúceho dňa. Nie vždy sa to darí, lebo spoločné posedenie láka pokračovať do noci.

Večerná modlitba je zakončením dňa a po nej je vhodné zachovať tichšie správanie, aby sme nerušili ostatných.

Na spánok vyhradíme osem hodín /služba vstáva o pol hodinu skôr/.

Služby

V priebehu výletu zapájame všetkých do programu formou služieb. Niektoré služby sú určené trvalo na celý pobyt: hospodár /stará sa o zäsoby/, programátor /zabezpečuje, že sa dodržiava program, zvoláva ľudí, organizuje budiček/, šéf turistiky atď.

Im pomáhajú služby určované na každý deň: pomocník do kuchyne, kurič, šéf zábavy...

Duchovnú službu môže mať každý deň niekto iný, alebo trvalo jeden, ktorý však do nej zapája i ostatných.

Takto bremeno starostí nezostáva len na organizátorovi výletu, ale sa rozdeľuje medzi všetkých a predide sa paviť.

Pri duchovnom programe si treba počínať pružne podľa okolností. Nemá byť príliš dlhý, mal by byť rozmanitý a uskutočňovaný vo vhodnom čase /nie keď sú všetci unavení, ospalí, hladní/. Ak bude vhodná atmosféra, možno zaradiť i dlhší duchovný program /max. 1 až 2 krát za celý pobyt/.

Pamätajte, že príliš jednostranná činnosť unavuje. Niektorý deň môže prevládať turistika, inokedy debaty alebo hry.

Niektoré zásady

V rámci prípravy výletu si dobre preveríme miesto z hľadiska ubytovania, základných hygienických požiadaviek /voda, WC/, možnosti varenia, dopravy /zistiť odchody spojov, lebo na zastávke môžu byť nečitateľné/.

Vhodnou pomôckou je zoznam základných potrieb, ktorý môžeme rozklopať najmä pre mladších, ktorí nevedia, čo si na výlet zobrať, príp. aby nebrali zbytočnosti.

Prípravený program výletu má slúžiť ako pomôcka, nie je dogmou. Vyžaduje si od vedúceho výletu pružnosť, pohotovosť i taktosť.

Ak sme nútení meniť plán /počasie, nepredvídané okolnosti/, nepodľahneme zmätkárčeniu, zachováme vždy rozvahy. Zmeny je potrebné vysvetliť.

Organizátor musí spájať spôsob autoritatívny s demokratickým. V niektorých situáciách však treba jasne rozhodnúť i za cenu, že sa pomýlime. Z chyby je treba sa poučiť. Avšak správne odhadnutie vlastných schopností ubližuje autorite oveľa menej ako vydávanie rýchlo sa meniacich a protichodných názorov.

Dôsledne treba zamedziť prípadným negatívnym javom, akými sú rozhadzovanie odpadkov v prírode, dopravných prostriedkoch, prejavy vandalizmu a podobne.

Na výlete máme možnosť prežívať spoločenstvo. Preto nezabúdajme na ohľaduplnosť, vzájomné pochopenie a prispôbenie sa ostatným. Dbajme, aby kvôli pribojným neboli zanedbávaní tí utiahnutejší.

Ak máme medzi účastníkmi výletu páry, tieto by nemali narušovať celkovú atmosféru spoločenstva tým, že sa budú vzdalovať alebo venovať len sebe. Preto ich na to dopredu taktne upozorníme.

Na konci výletu nazabudneme dať chalupu a okolie do poriadku. Na to treba rezervovať dostatok času. Ak sme spálili nachystané drevo, pripravíme najmenej toľko, koľko sme našli.

Rozumné je ponúknuť sa najprv za pomocníka niekomu, kto má s výletmi skúsenosti a až potom organizovať výlet sám.

Prajeme vám, aby sa vám tohtoročné letné podujatia vydarili. -E-

SEKTA alebo REKLAMA ?

V prvom čísle tohto časopisu sme poodhrnuli záves a pozreli sme sa na jeden z aktuálnych problémov dnešnej doby.

Satanizmus je považovaný za superdrogu našich čias, ktorá bujnie ako nikdy v minulosti. Superdroga asi preto, že toto hnutie je schopné v sebe obsiahnuť snáď všetko zlo, čo v spoločnosti existuje na zotročenie človeka: od alkoholu a tvrdej drogy cez sexuálne orgie a úplnú antimorálku až po mravnú degradáciu a totálny rozklad osobnosti, kde jediným ponúkaným riešením je samovražda, čím sa cyklus uzatvára a zlo triumfuje.

Najväčším nebezpečenstvom je ohrozenie mladých ľudí, ktorí sa pre nedostatok mravných ideálov /kde ich môžu vidieť ?/ uchylujú k tejto forme radikálneho vzdoru proti konzumnej a falošnej spoločnosti.

Za akúsi liaheň týchto myšlienok sa považuje svet modernej tvrdej hudby, a to najmä určité kapely.

Potiaľto sme došli v minulom článku a skončili sme otázkou na váš názor na metalové skupiny: či si myslíte, že niektoré propagujú skutočný satanizmus, alebo to máme považovať za jeden veľmi nezodpovedný druh reklamy...

Ohlas na článok bol značný. Od čitateľov nám prišlo 147 prekladov textov a viaceré stanoviská k tzv. satanistickým skupinám. Mnohé by sa objasnilo, keby sme mali možnosť tieto názory uverejniť. Naším zámerom však nie je ísť do detailov. Nechceme preberať poslanie odborných hudobných časopisov, ktoré na to majú špecialistov.

Keď sa tejto téme venujeme, robíme tak z iného dôvodu. Prevládajú stanoviská, že treba o týchto veciach hovoriť a to z toho dôvodu, že veľa mladých veriacich počúva metal, mnohým sa páči a nevidia na ňom nič zlého. Väčšina totiž nepozná texty a orientuje sa len na hudbu.

Keď niekto nazve celý metal satanistickým - a takéto zjednodušenia sa vyskytujú - kopa mladých veriacich môže mať problém vo svedomí: "Možem potom túto hudbu počúvať? Ale prečo by mala byť hudba zlá?"

Z došlých príspevkov uverejňujeme dva:

Nedávno ma zaujal problém satanizmu, ktorý sa dotýka určitých kruhov modernej rockovej hudby. Sám som ju rád počúval a aj teraz počúvam, pretože má v sebe rytmus, údernosť i optimizmus. No nie každý druh obsahuje tieto vlastnosti. Moderná hudba má určité aspekty, s ktorými nemôžem ako veriaci súhlasiť.

Najväčší problém je skrytý v textoch, ktoré sú väčšinou anglické a to dokonca mnohokrát až nezrozumiteľné z hľadiska skreslenia vokálov, frázovania či používania nárečových a slangových výrazov.

Druhý vážny problém je skrytý v správaní sa hudobníkov na verejnosti i v súkromí, kde patrí ich výstredné obliekanie, názory, pózy, výtržnosť, svojská filozofia a podobne.

Najlepšie by bolo postupne si rad radom prebrať jednotlivé smery, skupiny, texty a tak sa pokúsiť vniknúť do podstaty vecí. To však v týchto pár riadkoch nie je možné. Preto by som chcel aspoň vyložiť svoj názor.

Nemám v úmysle odsúdiť heavy metal a modernú populárnu hudbu. Chcem len poukázať na negatívne a škodlivé

javy, ktoré začínajú v modernej hudbe prevládať.

Mnohí hudobníci a Tudia spojení s modernou hudbou si vôbec neuvedomujú alebo nechcú uvedomiť, aké ďalekosiahle následky môžu mať ich nekritické a svojrázne životné postoje, ktoré ovplyvňujú ich spôsob života, správanie na verejnosti a odrážajú sa tiež v textoch ich piesní.

Častokrát sa stáva, že mnohí z nich svojim veľkohubým názorom a predstavám hlásaným na verejnosti vôbec neveria a v súkromnom živote sú to obyčajní Tudia. Prečo tá dvojitvárnosť?

Hlavný problém vidím v tom, že show bussines, ako sa moderná populárna hudba často označuje, je spojený s obrovskými sumami peňazí, ktoré sa im stali bohom a pre ktoré sú ochotní riskovať svoje i cudzie zatratenie.

Väčšina akoby sa riadila heslom "Horší poturčenec od Turka" - preto musia konať väčšie nehoráznosti, robiť väčší hluk okolo seba a konať silnejšie pózy ako ostatní, aby ich tak prekonalí a zarobili viac a viac peňazí, dosiahli väčšiu popularitu.

Myslím, že by bolo dobré sa nad tým zamyslieť a prehodnotiť svoje názory na modernú hudbu. To vôbec neznamená prestať počúvať heavy metal, len by sme ho mali počúvať obzretne.

Nedajme sa stádovito ovplyvňovať svojim okolím, nedajme sa strhnúť často na hlavu postavenými filozofiami, hľadajme pravé naplnenie svojho života.

-OK-

Podľa mňa má hudba zušľachťovať človeka a jeho ducha. Myslím, že u metalovej hudby je to často opačne. Mládež sa baví skôr na hluku než na samotnej hudbe. Pováčšine prídu preto, aby sa vyburili.

Keby to bolo len šantenie, nebolo by to nič zlého. Ovocím metalovej muziky je to, že svojimi textami, v ktorých sa zväčša hovorí o čiernych témach, otupuje mladého človeka, oslabuje jeho zodpovednosť voči okoliu, formuje jeho tvrdosť a bezohľadnosť.

Viem, niekto povie, že samotný heavy metal nemá s týmito dôsledkami nič spoločné. No ja si myslím, že správanie metalistov vyrastá práve z metalovej hudby, lebo s ňou sa spája konkrétny spôsob života, ako je to aj s inými hudobnými žánrami.

Chcel som vlastne písať o svojej skúsenosti s metalom. Som hudobník a hrám rôzne žánre. Hral som nejaký čas aj metal. Spočiatku ma opantal rytmus, neskôršie to bola technika hry, aká je vlastná len pri tomto hudobnom zameraní.

Potom prišla zmena mojej povahy a začalo sa objavovať aj keď nepatrne, badateľné zatvrdzovanie voči rodičom a všetkým, ktorí túto hudbu odmietať.

Postupnou únavou a životnými okolnosťami som sa dostal spod vplyvu tejto hudby. So satanizmom som v tom čase nemal nič, ale je to podľa mňa najhoršie ovocie metalového spôsobu života. To ukazuje, čo je metal schopný urobiť z človeka, ak človek stratí nad tým kontrolu.

J 2Or.

Vo vašich listoch sa viackrát objavoval názor, že satanizmus niektorých hudobných skupín je obyčajným reklamným trikom, originálnym ťahom manažérov, ktorí len využili pre svoje zábery odveké formy okultizmu. Samotná hudba je môže byť v poriadku.

Vzmáhanie sa skutočného satanizmu ako organizovaného zla, teda ako sekty, by podľa toho bolo len živé veľkým pop-biznisom, ktorý prilieva olej do ohňa.

Co na to povedať? Asi sa tu spája viacero faktorov a vzájomne sa podporujú a umocňujú. Sirenie deštruktívnych ideológií však nemožno tolerovať s akými "porozumením" pre finančné či iné záujmy niekoho. Najmä ak je tým ohrozený mladý človek, ktorý formuje svoje životné postoje.

V ohlasoch sa však objavovalo i upozornenie, že texty piesní môžu byť vykladané aj ináč. Totiž, že môže ísť o snahu touto maximálne tvrdou formou burcovať ľudí z ich pohodlnosti a nezáujmu o to, čo sa okolo nich deje, že takéto drsné poukázanie na nahé zlo má v ľuďoch prebudiť odpor ku zlu.

Sami speváci sakzmyslu svojich piesní takmer nevyjadrujú. Vystupuje tu otázka, či to nie je pomýlená filozofia a falošná forma boja so zlom. Alebo v biblickej reči - možno diabla vyháňať diablom?

Takéto názory teda priniesla čitateľská diskusia.

V tomto článku nemáme za cieľ nájsť nejakú definitívnu odpoveď, preto aspoň zhrnutie: budeme rozlišovať medzi spôsobom života, filozofiou či ideológiou - a samotnou hudbou. Pri počúvaní metalovej hudby budeme vedieť, že tu existuje určitá hranica, za ktorú nemôžeme ísť, ak sa nechceme ocitnúť celkom vedľa.

Tohto chlapca sme celkom náhodou stretli v jednom slovenskom meste. S akousi palicou čmáral len tak le-dabolo na múry domov kríže.

Dali sme sa do reči, najmä keď sme videli, že nosí opačný kríž z akýchsi kostičiek.

- To sú ľudské kosti, vyhrabal som ich tu neďaleko na cintoríne.

- Si satanista?

- Nie.

- Ale nosíš satanistický kríž.

- Nikdy som nebol satanista, no-sím ho z protestu.

- Z akého protestu? Proti čomu protestuješ?

- Proti ničomu, len tak...

Dali sme sa do reči, súhlasil aj s fotkou, ktorú sme však s ohľadom na jeho vek zrezali.

Má 15 rokov a je hladný po idáloch. Kto týmto chlapcom ponúkne pravé hodnoty?

ČÍSLO ŠELMY 666

V súvislosti s touto témou sa často hovorí o čísle šelmy 666. Co to znamená?

Ak to chceme preskúmať, musíme najprv nájsť kľúč k pochopeniu poslednej knihy Biblie, ktorou je kniha Zjavenia sv. Jána, nazývaná tiež Apokalypsa.

Patrí medzi najtajomnejšie knihy, čo má za následok rôzne fantastické výklady. Sv. Hieronym napísal, že obsahuje viac tajomstiev než slov.

Prenáša nás do iného sveta, avšak ten, kto pozná biblický svet, cíti sa pri jej čítaní doma, pretože je na tej istej pôde ako Starý a Nový zákon.

Obsahuje veľké postavy: Syn človeka, Baránok, Zena, Mesto, Šelma Satan, Prostitútka, z ktorých každá má svoj pôvod v duchovných dejinách Izraela.

Pre toho, kto číta Apokalypsu, je akcusi maturitou: tu sa ukáže, ako rozumie Biblii.

Používané slová sú väčšinou symbolické a alegorické. Všetko tu má symbolický význam. Symboly máme chápať rozumovo a nezdržovať sa rôznymi podivnými podrobnosťami. Napríklad anjel so siedmymi rohmi a siedmymi očami bude znamenať bytosť s nesmiernou a dokonalou mocou a inteligenciou, pretože v Biblii roh znamená silu a cko poznanie.

Farby majú tiež svoj symbolický význam. Biela znamená víťazstvo, červená znamená krv a vojnu, ourpurová cisársku moc. Dúha tu znamená Božiu prítomnosť.

Podobne sú v symbolickom význame použité aj čísla.

Tak napríklad číslo 7 je číslom dokonalosti, lebo v sebe zahŕňa všetko, čo je: obsahuje číslo 3 ako číslo Božie a číslo 4 ako číslo sveta /štyri základné prvky sveta/.

Ak k dokonalosti ešte niečo pridáme, dostaneme hojnosť dokonalosti a to je $7 + 1 = 8$. Trojnásobná hojnosť dokonalosti je teda 888 - číslo Kristovo.

Číslo $7 - 1 = 6$ udáva nedostatok, prípadne niekoho, kto sa zmiešne usiluje niečo dosiahnuť a nemôže to. Číslo 6 je teda nedostatok, zlo. Selma, ktorá symbolizuje všetko zlo, bude teda vyjadrená trojnásobným nedostatkom /čiže maximálnym/ a to je číslo 666.

Na inom mieste sa udáva doba trvania tri a pol roka, čiže 42 mesiacov alebo 1260 dní. To znamená krátke trvanie, vec, ktorá dlho nepotrvá rovnako ako číslo 10.

1000 udáva trvanie nekonečné /tisícročná ríša teda nebude trvať 1000 rokov, ale to znamená, že Božie kráľovstvo bude bez konca/.

12 je číslo posvätné, ktoré všeobecne udáva Cirkev. Počet vyvolených ktorý sa udáva 144000 sa rovná 12 na druhú krát 1000, čo udáva počet nespočetný.

Podobne nezmernosť nebeského Jeruzalema udáva 12 000 štádií, múry vysoké 144 lakťov. Číslo 3, 12, 1000 vytvárajú obraz úplne nepredstaviteľný, ale plný významu.

A ešte jedna poznámka. Hebrejské písmo nemalo na vyjadrenie číslíc osobitné znaky, preto sa používali písmená. Napríklad písmeno D znamenalo 4, písmeno V = 6 a podobne. Keď si pripomenieme, že hebrejčina používala len spoluhlásky bez samohlások, písalo sa napríklad meno Dávid len ako DVD. V číselnej symbolike potom aj meno malo svoje číslo, napr. Dávidovo číslo bolo 4-6-4 čoho súčet je 14.

Teraz si otvorme evanjelium podľa Matúša /1,17/ a čítajme: všetkých pokolení pred Dávidom bolo 14, po Dávidovi 14, potom ešte raz 14. Nemohlo by to viac poukazovať na význam kráľa Dávída než na skutočný počet pokolení?

Najkrajší deň môjho života

Bol to deň 22.3.89, kedy som bol prvý krát na sv. prijímaní. Som za to veľmi vďačný všetkým prešovským kňazom a kantorke Marienke, že ma priviedli na cestu viery v Boha. Možno niekto povie, že to bola ich povinnosť. Možno. Lenže oni ma nenaučili modlitby a prikázania, oni mi ponúkli lásku, lásku k Bohu a ľuďom.

Na druhý deň na Zelený štvrtok pri návšteve otca kardinála Tomku v Košiciach som pocítil niečo nádherne. Bol to veľký zážitok. Otec kardinál poslal prešovskej mládeži fotografie s venovaním. Jedno venovanie mám aj ja zavesené vedľa namiatky na prvý sv. prijímanie. Mój život našiel nový, doteraz zabudnutý zmysel.

JM 17r. Prešov

Odteraz ináč

Keď sa mi dostalo do uší, že prišiel kardinál Tomko, netušila som, čo bude nasledovať v najbližších dňoch.

Keď sa mám priznať, toto meno som predtým ešte nikdy nepočula, čo je veľká hanba, ale myslím, že to nie je moja chyba. Teraz viem, že tento človek pre nás Slovákov a najmä východňiarov znamená veľa.

Túžba byť s otcom kardinálom mi pomohla prekonať všetok strach. Vybrala som sa pekne za profesorom, s ktorým sme mali mať vyučovanie. Ešte nikdy som tak nevypleštila oči, keď mi bez rozmýšľania povedal celkom pokojne svoje áno.

Pocity, ktoré som prežívala počas omše, sa slovami vyjadriť nedajú. Vládla tam akási nadčasovosť, atmosféra spokojnosti. Zabudla som úplne na všetky svoje problémy.

Na ulici bolo hrozne veľa ľudí. Až tu som si zrazu uvedomila, že som už dávno mala sedieť na hodine. Ale rozum vtedy nemal žiadnu silu. Srdce mi búšilo, zem som pod nohami ani necítila, chcela som lietať, smiať sa, spievať na slávu Božiu, ale hlavne som v tom momente túžila byť veľmi-veľmi dobrá ku každému.

Tohto roku maturujem. Na Zelený štvrtok som sa rozhodla, že Pána Boha dám na prvé miesto. Odvtedy mám v duši radosť a pokoj.

BM

V čase vychádzania nášho časopisu sa do vašich rúk dostáva nový košícký spevník s názvom KRÁĽ - KE 1988. So súhlasom vydavateľa uverejňujeme jeho titulnú skladbu pre tých, ktorí sa k spevníku nedostanú.

Hudba:
Anton Fabián
Jaroslav Fabián

K/A-2

Text:
Anton Fabián
Július Chalupa
1988

KRÁĽ

KRÁĽOVSKÝ TITUL BY SI RÁD, SÁM SEBE NIE SI KRÁĽ
SO SLÁVOU SI UŽ KAMA-RÁT, BLÍŽNYCH SI DÁVNO VZDAL
KAŽDÝ CHCE KRÁĽA PIEDESTÁL, KDE TOĽKO TRÓNOV VZIAŤ ?
LENŽE TAM, KDE JE KAŽDÝ KRÁĽ, KOMU CHCEŠ KRA-ĽO - VAŤ ?
Ref: KDE DVAJA, TRAJA V MENE LÁS-KY SÚ, VRAVÍ PÁN
SOM S NIMI AJ JA, DUCH SVĀ-TÝ V NICH MÁ VEČNÝ CHRÁM
KDE DVAJA, TRAJA V MENE LÁSKY CHCÚ ŽIT SVOJ SVET
SOM S NIMI AJ JA, NO-VÚ TVÁR IM DÁM, NOVÝ VEK

2. SLUŽIŤ CHCEL, ZOSTAL CHUDOBNÝ, SÁM V SEBE BOL VŽDY KRÁĽ. ŽE PRVÍ BUDÚ POSLEDNÍ, NÁŠ PÁN TAK ROZMÝŠĽAL.	NEHCI BYŤ PRVÝ POSLEDNÝ, ROZMÝŠĽAJ AKO PÁN ! VLÁDNI SÁM SEBE VZPRIAMENÝ A BUDUJ S DRUHÝM CHRÁM.